

12
JUSUF / JUSUF
OBJAVLJENA U MEKI , IMA 111 AJETA**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الرَّتِلَاءِ أَيَّتِ الْكُتُبِ الْمِينِ ۝ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ۝ نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ وَإِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ لَمَنِ الْغَافِلِينَ ۝

U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!
"Elif-lam-ra. Ovo su ajeti Knjige jasne!" /1/
"Objavljujemo je kao Kur'an na arapskom jeziku, da biste razumjeli." /2/ "Objavljujući ti ovaj Kur'an, Mi tebi o najljepšim događajima kazujemo iako prije njega nisi doista ništa znao." /3/

Što se tiče pojedinačnih harfova, o njima je bilo govora na početku sure El-Bekare.

"Ovo su ajeti Knjige jasne!", tj. ovo su očevitni i jasni ajeti Kur'ana, koji razjašnjavaju i komentarišu nejasne stvari.

"Objavljujemo je kao Kur'an na arapskom jeziku, da biste razumjeli", jer je arapski najrječitiji, najširi i najjasniji jezik... Zato je objavljena najčasnija Knjiga na najčasnijem jeziku, najčasnijem Poslaniku, preko najčasnijeg meleka, na najčasnijem dijelu svijeta. Njegova objava počela je u najčasnijem mjesecu u godini - u ramazanu³⁹⁹ i kompletirana usvakom pogledu. Allah Uzvišeni, zato, kaže:

"Objavljujući ti ovaj Kur'an, Mi tebi o najljepšim događajima kazujemo."

Za povod objavi ovog ajeta, navodi se predanje Ibn-Džerira od Ibn-Abbasa, koji kaže (608) da su rekli: "Kad bi nam, Allahov Poslanice, ispričao neki događaj?", pa je objavljeno:

"Mi tebi o najljepšim događajima kazujemo."

S obzirom da bi odgovaralo - kad se govori o ovom ajetu, koji sadrži pohvalu Kur'anu, što bi bilo dovoljno i za druge Knjige - da spomenemo ono što prenosi imam Ahmed od Džabira ibn Abdullaha,

(609) koji kaže kako je Omer ibn el-Hattab donio Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., neku knjigu koju je dobio od nekog kitabije i koju je pročitao pred Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., na što se on naljutio i rekao: "Zar vas je ona zbunila, sine Hattabov? Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moj život, ja sam vam donio bijele i čiste ajete i ne pitajte ih nešto pa da vam reknu istinu, pa da ih vi onda u laž nagonite, ili da vam reknu laž, pa da u nju vjerujete. Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moj život, da je Musa živ, on bi sigurno bio moj sljedbenik." Također, prenosi imam Ahmed od Abdullaha ibn Sabita, (610) koji kaže kako je Omer, r.a., došao Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i rekao mu: "Allahov Poslanice, prošao sam pored jednog svog brata iz plemena Benu-Kurejza, pa mi je napisao nekoliko redaka iz Tevrata da ti ih pročitam." Lice Allahovog Poslanika, s.a.v.s., promijenilo se, kaže Abdullah ibn Sabit. Rekao sam mu: "Zar ne vidiš promjenu na Poslanikovu, s.a.v.s., licu?" Omer, r.a., rekao je: "Zadovoljni smo da nam samo Allah bude Gospodar, da nam islam bude vjera, i da nam Muhammed bude Poslanik." Allahov se Poslanik, kaže, smirio i rekao: "Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moj život, da je među vama osvanuo Musa, pa ga vi slijedili, a mene napustili, bili biste u zabludi. Vi ste moj udio među narodima, a ja sam vaš među poslanicima."

إِذْ قَالَ يُوسُفُ

لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ ۝

"Kad Jusuf reče svome ocu: 'O oče moj, sanjao sam jedanaest zvijezda, i Sunce i Mjesec, i u snu sam ih vidio kako mi se pokloniše'" /4/

Allah Uzvišeni kaže: Podsjeti svoje sljedbenike, Muhammede, na događaj s Jusufom, kad on reče svome ocu Ja'kubu, sinu Ishakovom, sinu Ibrahima, kako prenosi imam Ahmed od Ibn-Omera, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: (611) "Plemeniti, sin plemenitog, sin plemenitog, sin plemenitog, Jusuf bin Jakub bin Ishak bin Ibrahim." Samo El-Buhari bilježi ovo predanje. Ibn-Abbas kaže: "San Allahovih Poslanika je objava". Govoreći o ovom snu, komentatori Kur'ana kažu da "jedanaest zvijezda" predstavlja njegovu braću, a bilo ih je jedanaest, bez njega, dok Sunce i Mjesec predstavljaju njegovog oca i majku. Ovo se tumačenje prenosi od Ibn-Abbasa i drugih komentatora, a dato je nakon četrdeset godina, odnosno kada je podigao svoje roditelje na Arš, tj. svoj prijesto, a braću ostavio ispred sebe.

"...i oni mu se svi pokloniše, pa on reče: 'O oče moj, ovo je tumačenje mog sna nekadašnjeg. Gospodar moj ga je ispunio.'"

* Objavljena poslije sure Hud.

** 1., 2., 3., i 7. ajet su objavljeni u Medini.

³⁹⁹ S Kur'anom i ovim Poslanikom Arapi su postali najčasniji narod, kad su prihvatili Kur'an kao vodilju, a Poslanika za svoga vođu. Kada su se, međutim, udaljili od njih, postali su plijen najnižih i najprljavijih naroda, kao kazna na oba svijeta za napuštanje svojih najviših vrijednosti.

قَالَ يَا بُنَيَّ لَا تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلَىٰ إِخْوَتِكَ

فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٥﴾

"On reče: 'O sinko moj, ne kazuj svoga sna braći svojoj, da ti ne učine kakvu pakost, šejtan je doista čovjeku otvoreni neprijatelj.'" /5/

Allah Uzvišeni prenosi riječi Ja'kubove njegovom sinu Jusufu, kada mu je ispričao šta je vidio u snu, koji znači pokornost braće Jusufu, iskazujući mu svoje poštovanje i zahvalnost i padajući ničice iz počasti, poštovanja i veličanja Jusufa. Ja'kub, a.s., pobojavao se da taj san on ne ispriča nekom od svoje braće, pa da ga iz zavisti ne ubiju. Zato mu kaže:

"ne kazuj svoga sna braći svojoj, da ti ne učine kakvu pakost", da ti ne pripreme kakvo lukavstvo i gurnu te u njega. Stoga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: (612) "Kada neko od vas vidi nešto u snu što mu se dopada, neka o tome priča, a ako vidi nešto što prezire, nek se okrene nastranu i nek s lijeve strane tri puta otpljučne i nek od Allaha zatraži da ga sačuva od zla toga sna. Neka o tome nikome ne govori i neće mu naškoditi." Odatle je uzeta naredba o skrivanju blagodati dok same ne budu vidljive, kao što se navodi u hadisu: (613) "Ispunjavajte svoje potrebe tajno, jer svako ko posjeduje neku blagodat ima svoga zavidnika."

وَكَذَٰلِكَ

يَجْتَبِيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِن تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَيُنذِرُكَ بِمَا كُنتَ تَعْمَلُ ﴿٦﴾
وَعَلَىٰ آلِ يَاقُوبَ كَمَا أَلَمْنَا عَلَىٰ أَبِيكَ مِن قَبْلُ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ
إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦﴾

"I, eto tako, Gospodar tvoj će tebe odabrati, i tumačenju snova te naučiti, i milošću Svojom tebe i Jakobovu porodicu obasuti, kao što je prije obasuo pretke tvoje, Ibrahima i Ishaka. Gospodar tvoj, zaista, mudar je." /6/

Allah Uzvišeni prenosi Ja'kubove riječi njegovom sinu Jusufu: kao što te je odabrao tvoj Gospodar i pokazao ti zvijezde, Sunce i Mjesec, kako ti se klanjaju, **"tako će Gospodar tvoj tebe odabrati"** za Svoga vjerovjesnika,

"i tumačenju snova te podučiti" **"i milošću Svojom te obasuti"**, tj. šaljući te kao poslanika i dostavljajući ti objavu, **"Kao što je prije obasuo pretke tvoje, Ibrahima"**, tj. Halilullaha (Allahovog prijatelja), **"i Ishaka"**, njegovog sina. **"Gospodar tvoj, zaista, sve zna i mudar je"**, tj. On zna gdje će i kome spustiti Svoju objavu.

*لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَإِخْوَتِهِ آيَاتٍ

لِّلنَّاسِ بَلِينَ ﴿٧﴾ إِذْ قَالُوا لِيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَيْنَا أَيْتَامًا وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّ أَبَانَا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٨﴾ اقْتُلُوا يُوسُفَ وَأَاطِرْجُوهُ أَرْضًا يَخْلُ لَكُمْ وَجْهَ أَبِيكُمْ وَتَكُونُوا مِن بَعْدِهِ قَوْمًا صَالِحِينَ ﴿٩﴾ قَالَ قَائِلٌ مِّنْهُمْ لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ وَالْقَوْمُ فِي غِيبَتِ الْبُحْبُوبِ يَلْقَاهُ بَعْضُ السَّيَّارَةِ إِن كُنتُمْ فَاعِلِينَ ﴿١٠﴾

"U Jusufu i braći njegovoj nalaze se pouke za sve koji se raspituju." /7/ "Kada oni rekoše: 'Jusuf i brat njegov draži su našem ocu od nas, a nas je čitava skupina. Naš otac, zaista, očito griješi.'" /8/ "Ubijte Jusufa ili ga u kakav predio ostavite, otac vaš će se vama okrenuti, i poslije toga ćete dobri ljudi biti", /9/ "jedan od njih reče: 'Ako baš hoćete nešto učiniti, onda Jusufa ne ubijte, već ga na dno nekog bunara bacite, uzet će ga kakav karavan.'" /10/

Allah Uzvišeni govori da je u događaju sa Jusufom i njegovom braćom pouka i savjet onima koji se za to zanimaju. **"Kad oni rekoše: 'Jusuf i brat njegov draži su našem ocu od nas'**, kako će naš otac više voljeti Jusufa i njegovog brata Benjamina (koji mu je bio brat i po ocu i po majci), **'a nas je čitava skupina'**, tj. zajednica. **'Naš otac očito griješi'**, tj. nema prava nekoga drugog od nas više voljeti.

Treba znati da nema dokaza da je među Jusufovom braćom bilo vjerovjesnika. Iz navedenog konteksta vidi se da to nema osnova. Neki, naime, tvrde da je njima poslije upućivana objava, za što se kao jedini argument navode Allahove riječi:

Recite: "Mi vjerujemo u Allaha i u ono što se objavljuje nama, i u ono što je objavljeno Ibrahimu, i Ismailu i Ishaku, i Ja'kubu, i potomcima." Allah Uzvišeni kaže da je On dostavljao objavu vjerovjesnicima; unucima potomaka Israilovih, spominjući ih zajedno, jer su bili mnogobrojni, ali je svaki potomak iz loze čovjeka koji je bio jedan od Jusufove braće. Nemaju, prema tome, dokaze oni koji zastupaju mišljenje da je objava dolazila i Jusufovoj braći. Allah najbolje zna.

"Ubijte Jusufa ili ga u kakav predio ostavite, otac vaš će se vama okrenuti", tj. on se s vama natječe u naklonosti vašeg oca, pa ili ga ubijte, ili ga bacite u kakav predio, kako biste ga se osloboditi, a otac ostao samo vaš.

"...i poslije toga ćete dobri ljudi biti", tj. naumili su da se pokaju prije nego su počinili grijeh. **"Jedan od njih reče" "Ne ubijajte Jusufa!"**, tj. nek vas mržnja prema njemu ne vodi ubistvu. Oni ga, zapravo, nisu ni mogli ubiti, jer mu je Allah propisao da bude vjerovjesnik i da se nastani i vlada u Egiptu.

Allah ih je spriječio da ga ubiju tako što je jedan od njih rekao da ga bace u bunar,

"uzet će ga kakav karavan", tj. putnici, i tako ćete ga se osloboditi, **"ako baš hoćete nešto učiniti"**, tj. ako ste već tako odlučili. Muhammed ibn Ishak ibn Jesar kaže: "Saglasili su se da naprave velike grijeha - prekid rodbinske veze, neposlušnost roditelju i nepokazivanje samilosti prema mladem..., pa su sebi natovarili težak grijeh; da im Allah oprost!"⁴⁰⁰

قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمُرُنَا
عَلَىٰ يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُ لَنَصِحُونَ ﴿١١﴾ أَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعْ وَيَلْعَبُ
وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿١٢﴾

"O oče naš, rekoše oni, 'zašto sumnjaš u naša osjećanja prema Jusufu? Mi mu, zaista, želimo dobro.'"/11/ "Pošalji ga sutra s nama da se zabavi i razonodi, mi ćemo ga, sigurno, čuvati."/12/

Kad se složiše da ga bace u bunar, dođoše ocu i rekoše: **"Zašto sumnjaš u naša osjećanja prema Jusufu? Mi mu, zaista, želimo dobro"**,... dok su istovremeno krili stvarne namjere iz zavidnosti prema bratu.

"Pošalji ga s nama", **"da se zabavi i razonodi"**, tj. da trči i igra se,

"a mi ćemo ga sigurno čuvati", tj. brinuti o njemu.

قَالَ إِنِّي يَخِزُّنِي أَنْ نَذْهَبُوا بِهِ وَأَخَافُ أَنْ
يَأْكُلَهُ الذِّئْبُ وَأَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ ﴿١٣﴾ قَالُوا لَئِنْ أَكَلَهُ الذِّئْبُ
وَمَنْ حُصِبَتْهُ إِنَّا لَأَنَّا حَاسِرُونَ ﴿١٤﴾

"Bit će mi, doista, žao ako ga odvedete, a plašim se da ga vuk ne pojede kad vi na njega ne budete pazili", reče Jakub. **"/13/ "Kako će ga vuk pojesti, a nas ovoliko!"**, rekoše oni, **"mi bismo tada bili, zaista, izgubljeni."/14/**

Allah Uzvišeni iznosi odgovor Jakuba, a.s., svojim sinovima: **"Bit će mi, doista, žao da ga odvedete"**, teško će mi pasti rastanak s njim do njegovog povratka, zbog njegove velike ljubavi za Jusufom, na kome su se pokazivali znakovi vjerovjesništva, tjelesne ljepote i moralne čednosti. **"...a plašim se da ga vuk ne pojede kad vi na njega ne budete pazili"**, tj. plašim se da ga ne zanemarite, pa da ga vuk ne pojede.

"Kako će ga vuk pojesti a nas ovoliko!", rekoše oni, mi bismo tada bili, zaista, izgubljeni", tj.

ako bi ga napao vuk, a nas toliko. Zaista bismo propali ako ga ne bismo zaštitili. Nećemo dozvoliti to jer smo mi grupa i ne bismo onda bili nikakvi ljudi kada bismo to dopustili.

فَلَا ذَهَبُوا بِهِ وَأَجْمَعُوا
أَنْ يَجْعَلُوهُ فِي غِيَابَتِ الْجُبِّ وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ لَتُنَبِّئَنَّهُمْ بِأَمْرِهِمْ هَذَا
وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٥﴾

"I kada ga odvedoše i odlučiše da ga bace na dno bunara, Mi mu objavismo: 'Ti ćeš ih o ovom postupku njihovu obavijestiti, a oni te neće prepoznati.'"/15/

Pošto ga braća uzeše od oca, nakon što se dogovoriše s njim, **"odlučiše ga baciti na dno bunara"**, tj. svi se složiše da ga bace na dno bunara, iskazujući poniznost, kako bi ga umirli i razveselili. Na polasku Ja'kub prigrlji Jusufa, poljubi ga i prouči mu dovu. Kada su izmakli očevom pogledu, počeli su ga grditi i udarati, a zatim ga svezali konopcem. Ako bi se obratio nekom od njih, on bi ga udario i izgrdio. Kada ga baciše u bunar, on se uhvati rukama za ivicu bunara, ali ga oni izudaraše po rukama. Konopac presjekoše na polovini udaljenosti od vode, pa Jusuf pade i potonu u vodu. Pope se poslije na jednu stijenu u vodi i tu osta...

"Mi mu objavismo: 'Ti ćeš ih o ovome njihovom postupku obavijestiti, a oni te neće prepoznati.'" Allah Uzvišeni, podsjećajući na Svoju blagost i milost i davanje olakšanja u tegobama i spuštajući objavu Jusufu, a.s., u toj teškoj situaciji, da pročisti i ustali njegovo srce, kaže: "Ne tuguj, zbog stanja u kome se nalaziš, jer ćeš naći dobar izlaz i Allah će te pomoći i na viši stepen podići. Ti ćeš ih obavijestiti što su s tobom učinili, **"a oni te neće prepoznati"**, tj. oni neće shvatiti da si to ti.

وَجَاءَ وَآبَاءَهُمْ عِشَاءَ يَبْكُونَ ﴿١٦﴾ قَالُوا
يَا أَبَانَا إِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ وَتَرَكْنَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتَاعِنَا فَأَكَلَهُ
الذِّئْبُ وَمَا أَنْتَ بِمُؤْمِنٍ لَّنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ ﴿١٧﴾ وَجَاءَ وَعَلَىٰ قَمِيصِهِ
بَدَمٍ كَذِبٍ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْراً فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ
عَلَىٰ مَا تَصِفُونَ ﴿١٨﴾

"I uvečer dođoše svom ocu plačuci."/16/ "O oče naš, rekoše, 'bili smo otišli da se trkamo, a Jusufa smo ostavili kod naših stvari, pa ga je vuk pojeo. A ti nam nećeš vjerovati iako istinu govorimo.'"/17/ "I donesoše košulju njegovu lažnom krvlju okrvavljenu. 'U vašim dušama je ponikla zla misao', reče on, 'i ja se neću jdati,

⁴⁰⁰ Ovo, također, podupire tezu da Jusufova braća nisu bili vjerovjesnici. Jer ovakva djela, kao što su prekid rodbinske veze, neposlušnost roditeljima, nepokazivanje samilosti prema mladima, pokušaj ubistva, laž oca - sve to govori da onaj ko ima takve moralne osobine, ne može biti vjerovjesnik. Allah najbolje zna!

od Allaha tražim pomoć protiv ovoga što vi iznosite."/18/

Allah Uzvišeni iznosi obmane koje su Jusufova braća iznijela ocu, nakon što su ga bacili u jamu, vrativši se, navečer, "plačući" i "tugujući" za Jusufom i izvinjavajući se zbog onoga što se desilo;

"Bili smo otišli da se trkamo, a Jusufa smo ostavili kod naših stvari", tj. kod odjeće i hrane; **"pa ga je vuk pojeo"**, a to je ono što je Ja'kuba, a.s., plašilo i na što je upozoravao.

"A ti nam nećeš vjerovati, iako istinu govorimo." Tj. mi znamo da nam nećeš povjerovati, iako pred tobom istinu govorimo. Jer kako ćeš nam vjerovati, kad si nas već optužio za to, jer si se pobojavao da ga ne pojede vuk, a stvarno ga je pojeo. I mi ti prigovaramo zbog nepovjerenja prema nama, zbog čudnosti događaja i neobičnosti koja nam se s time poklopila.

"I donesoše košulju njegovu lažnom krvlju okrvavljenju", tj. izmislise, jer zaklaše janje i natopiše Jusufovu odjeću njegovom krvlju, pretvarajući se da je to Jusufova košulja u kojoj ga je vuk pojeo i da je to njegova krv. Zaboraviše, međutim, da pocijepaju košulju, tako da ne uspješe uvjerljivo proturiti laži, kojim bi obmanuli Ja'kuba, a.s. Zato on kaže:

"U vašim je dušama ponikla zla misao i ja se neću jdati", tj. protiv vaših laži i obmana koje navodite.

"A od Allaha ja tražim pomoć protiv ovoga što iznosite", tj. što spominjete od laži i nemogućih stvari. A lijepa je strpljivost ona strpljivost u kojoj se ne jada, kao što stoji u mursel hadisu.

وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ فَأَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ فَأَدْلَا
دُلُوهُ وَقَالَ يَبْشُرِي هَذَا غُلْمٌ وَأَسْرُوهُ بَضْعَةً وَاللَّهِ عَلَيْهِمَ يَعْمَلُونَ
﴿١٨﴾ وَشَرُّهُ ثَمَنٌ بِخَيْسٍ دَرَاهِمٍ مَعْدُودَةٍ وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ

﴿١٨﴾

"I dođe jedan karavan, te poslaše vodonošu svoga i on spusti vedro svoje. 'Muštuluk!', viknu on, 'evo jednog dječaka!' I oni su ga kao trgovačku robu sakrili, a Allah je dobro znao ono što su uradili."/19/ "I prodadoše ga za jeftine pare, za nekoliko groša; jedva su čekali da ga se oslobode."/20/

Allah Uzvišeni iznosi šta se desilo sa Jusufom, kada su ga ostavili u jami. Tu je bio tri dana, kada mu je Uzvišeni naveo karavan, koji se spustio blizu bunara i poslao vodonošu u potrazi za vodom. Kada je vodonoša prišao bunaru i bacio kovu u njega, Jusuf, a.s., uhvatio se za nju i on ga je izvukao. Videći dječaka obradovao se i viknuo: "Muštuluk, evo dječaka!"

"I oni ga kao trgovačku robu sakriše", tj. sakriše ga vodonoše od ostalog karavana, i rekoše: "Kupili smo ga od vlasnika vode", bojeći se da i ostali u tome ne učestvuju, kada saznaju za njegov slučaj. Allah Uzvišeni, zatim, kaže:

"...a Allah je dobro znao ono što su uradili", tj. šta su uradila Jusufova braća i njegovi kupci; Allah je moćan to izmijeniti i otkloniti, ali i Njegova mudrost i odredba unaprijed su utvrđeni i On pušta da stvari idu prema Njegovoj odredbi⁴⁰¹, kao što je to, također, i aluzija Njegovom poslaniku, Muhammedu, s.a.v.s., da On zna za njegove tegobe koje mu čini njegov narod i da konac stvari pripada njemu, kao što je bilo i sa Jusufom, a.s. Allah Uzvišeni, zatim, kaže:

"I prodadoše ga za jeftine pare, za nekoliko groša." Uzvišeni kaže: Prodadoše ga njegova braća za neznatnu cijenu, koja je bila manja od najmanje.

"Jedva su čekali da ga se oslobode", tj. oni prema njemu nisu imali nikakve simpatije, pa da su ga zatražili i besplatno, oni bi ga dali. Ibn-Abbas, Mudžahid i Ed-Dahhak kažu da se lična zamjenica u riječi odnosi na Jusufovu braću, a ne na karavan. To je pouzdanije mišljenje, jer se Allahove riječi **"...jedva su čekali da ga se oslobode"**, odnose na njegovu braću, a ne na taj karavan, koji mu se obradovao, pa je ovo mišljenje pretegnulo. Tako ga je karavan prodao u Egiptu, njegovom upravniku.

وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ لَأَمْرًا نَبِيًّا أَكْرَمِي مَثْوَاهُ عَسَىٰ أَن يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَرَدًّا وَكَذَلِكَ مَكَانَ الْيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ وَلِيُعَلِّمُوا مِنَ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَىٰ أَمْرِهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرِ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢١﴾ وَمَا بَلَغَ أَشُدَّهُ رِيَّانِيَّةً حَكِيمًا وَعِلْمًا وَكَذَلِكَ نَجَرِي الْحُسَيْنِينَ ﴿٢٢﴾

"I onda onaj iz Misira, koji ga je kupio, reče ženi svojoj: 'Učini mu boravak prijatnim! Može nam koristan biti, a možemo ga i posiniti!' I eto tako Mi Jusufu dadasmo lijepo mjesto na Zemlji i naučismo ga tumačenju snova - a Allah čini šta hoće, ali većina ljudi ne zna."/21/ "I kad on stasa, Mi ga mudrošću i znanjem obdarismo; tako Mi nagrađujemo one koji dobra djela čine."/22/

Allah Uzvišeni iznosi Svoju milost prema Jusufu, a.s., kada mu šalje kupca iz Egipta, koji mu posvećuje veliku pažnju i počast i preporučuje ga svojoj porodici. Vidjevši na njemu znakove dobrote i čestitosti, reče svojoj ženi:

"Učini mu boravak prijatnim! Može nam koristan biti, a možemo ga i posiniti!" A kupac

⁴⁰¹ Kažem: to je tako kako bi svako odabrao da radi što hoće, a zatim da bi svako bio nagrađen (ili kažnjen) po zaslugi, dobrim ili lošim. Jer, svaki čovjek ima izbor koji mu je omogućio Allah, dž.š., vezano za sve čime je zadužen, kako bi zaslužio nagradu ili kaznu.

je bio vezir (ministar finansija Egipta). Upravnik je bio vrlo pronicljiv kada je riječ o Jusufu, što se očituje iz njegovih riječi: **"Učini mu boravak prijatnim."** Allah Uzvišeni, zatim, kaže:

"Eto tako, Mi Jusufu dadasmo lijepo mjesto na Zemlji", tj. kao što ga spasismo od njegove braće, tako mu dadasmo lijepo mjesto u Egiptu, **"i naučismo ga tumačenju snova"**. **"Allah čini što hoće"**, tj. kada On nešto hoće to se ne može spriječiti, ni odbiti. On je apsolutni Vladar svega. On čini što hoće, **"ali većina ljudi ne znaju"**, tj. ne shvataju Njegovu mudrost - da On čini što hoće. **"I kad on stasa"**, tj. kad se Jusuf razvi umno i tjelesno i dostiže stepen zrelosti, što je bilo u osamnaestoj godini, **"Mi ga mudročću i znanjem obdarismo"**, tj. vjerovjesništvom;

"tako Mi nagrađujemo one koji dobra djela čine", tj. on je dobro činio i bio pokoran Allahu Uzvišenom.

وَرَوَدُ نَهْ أَلَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَن نَّفْسِهِ وَغَلَقَتِ
الْأَبْوَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ
إِنَّهُ لَا يَفْعَلُ الظَّالِمُونَ ﴿١٣﴾

"I poče ga na grijeh navoditi ona u čijoj je kući bio, pa zaključa sva vrata i reče: 'Hodi! Sačuvaj Bože!', uzviknu on, 'vlasnik me moj lijepo pazi; a oni koji dobro uzvrate zlim neće nikad uspjeti.'" /23/

Allah Uzvišeni govori o upravnikovoj ženi u čijoj je kući u Egiptu živio Jusuf, kojoj je muž savjetovao da ukaže počast i dostojanstvo Jusufu, ali ga je ona pokušala zavesti i pozvala ga sebi, jer ga je jako zavoljela, zbog njegove tjelesne i duševne ljepote, dobrote i otmjnosti. To ju je navelo da mu se dotjera, pozaključava vrata i pozove ga k sebi.

"...i reče: 'Hodi!'", što on energično odbi, **"i uzviknu: Sačuvaj Bože!, gospodar moj me lijepo pazi"**. Oni su svoga pretpostavljenog nazivali "gospodarem", tj. tvoj muž, a moj gospodar, učinio mi je boravak, tj. stan - ugodnim i prema meni se dobro ponio, pa neću na to uzvratiti čineći blud sa njegovom ženom, **"a oni koji dobro uzvrate zlim neće nikada uspjeti"**. Postoji razilaženje u mišljenju oko riječi **"Hodi!"**, tj. spremna sam ti, kako se prenosi od Ibn-Abbasa, Ebu-Abdurrahmana es-Sulemija, Ebu-Vaila, Ikrima i Katade. Neki kažu da znači: "Dodi, približi se!" Svako je od ovih značenja približno, a Allah najbolje zna.

وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا أَنْ رَأَى بُرْهَانَ
رَبِّهِ كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا
الْمُخْلِصِينَ ﴿٢٤﴾

"I ona je bila poželjela njega, a i on bi nju bio poželio da od Gospodara svoga nije opomenu ugledao - tako bi, da odvratimo od njega izdajstvo i blud, jer je on uistinu bio Naš iskreni rob." /24/

Na ovom se mjestu razilaze komentatori u mišljenjima i izrazima, pa neki smatraju da se pod izrazom podrazumijeva (šejtansko) došaptavanje, pa se kaže: **"želio ju je udariti"**, ili **"želio ju je za ženu"**, **"pa želio bi je, da nije vidio znak svog Gospodara"**, tj. nije je želio.⁴⁰² Što se, pak, tiče "jasnog znaka" koji je vidio, prisutna su, također, različita mišljenja. Ispravno je to uzeti općenito, kao što je i Allah Uzvišeni to ostavio općenitim, bez svodenja na jedan određeni znak ili dokaz.⁴⁰³ To je,

⁴⁰² Rekao bih da je ovo istina, jer to dolikuje vjerovjesniku, sinu vjerovjesnikovom, koji je, također, bio vjerovjesnik i sin vjerovjesnika i časnom, sinu časnog, koji je, također, bio častan i sin časnog, tj. Jusufu el-Siddiku, vjerovjesniku, sinu vjero - vjesnika Jakuba, a ovaj sin vjerovjesnika Ishaka, a on sin vjerovjesnika Ibrahima, Allahovog prijatelja. Ovo dolikuje njegovom časnom položaju, s.a.v.s., jer da nije bilo jasnog Allahovog znaka, on bi je "poželio", ali pošto je bio jasan znak, on je nije poželio.

⁴⁰³ [to se tiče "jasnog znaka", koga je Jusuf vidio, navode se različita mišljenja... Neki kažu da mu se ukazala slika njegovog oca Jakuba, kako grize prst u ustima, drugi kažu da mu se, kad se približio vratima, ukazao lik upravnika Egipta, treći, opet, kažu da je pogledao u plafon na kome je pisalo:

"Ne približavaj se bludu, jer to je razvrat i ružan put!" Neki kažu da je vidio druge znakove i slično. Ono što ja mislim, a Allah najbolje zna, pa ako sam u pravu - to je od Allaha, a ako griješim - to je od mene, pa se kajem Allahu, a to je "jasni dokaz" u 22. ajetu ove sure, koji glasi: **"I kad on stasa, Mi ga mudročću i znanjem obdarismo: ta Mi nagrađujemo one koji dobra djela čine."** Tj. pošto je Jusuf postao punoljetan, Allah mu je dao mudrost i znanje, tj. poslanstvo. A to se desilo prije nego ga je upravnikova žena pokušala zavesti, što se jasno vidi iz konteksta ajeta u kome se navodi počast koju mu je Allah ukazao poslanstvom... a prije ajeta u kome se navodi pokušaj zavođenja. Kada ga je, dakle, pokušala zavesti, bio je vjerovjesnik; Allah mu je dao spoznaju o vjerovjesništvu i stepenu ihsana/dobročinstva, tj. da iskazuje odanost Allahu kao da Ga očima vidi, pa ako on Njega ne vidi, Allah njega sigurno vidi. Jasni znak je, dakle, njegova spoznaja da je vjerovjesnik, da je potomak vjerovjesnika i da ga Allah vidi u svim situacijama, što je iskazano na kraju ajeta

"tako Mi nagrađujemo one koji dobra djela čine." Zato joj je odmah i bez kolebanja odgovorio:

"Sačuvaj Bože!" Njegovo uvjerenje u stepenu ihsana nije dalo prostora da je poželio. Pa gdje, kada i kako bi se mogla onda desiti ta njegova želja...!? Jer on je bio smiren; uvjeren da ga Allah vidi i zna njegove tajne i tihe šapate. **"I on reče: Sačuvaj Bože!"** ...i potrča prema vratima, bježeći od nje, ali ga ona sustiže i uhvati za košulju s leđa, dok ih ne iznenadi dolazak njenog muža... Pa gdje je tu onda želja i šejtansko došaptavanje ružnog, uz tako uzvišen stepen koji mogu imati samo vjerovjesnici i njima slični? Tako, da nije vidio "jasni znak" od svoga Gospodara, on bi je poželio, ali on je vidio jasni znak, pa je nije poželio. Pošto je, dakle, bio jasan znak, otpala je želja. Allah Uzvišeni najbolje zna. On je najbolji upućivač na ono što je ispravno.

ustvari, znak kojim je Allah Uzvišeni odvratio Jusufa da učini ružno i pokuđeno djelo.

"...tako bi, da odvratimo od njega izdajstvo i blud", tj. tako ga je On očistio od ružnih i pokuđenih stvari u svim njegovim postupcima, **"jer je on, uistinu, bio Naš iskreni rob"**, tj. jedan od odlikovanih, čistih i odabranih dobrotvora. Neka je na njega Allahov selam i blagoslov!

وَأَسْتَبَقَا الْبَابَ وَقَدَّتْ قَمِيصَهُ مِنْ دُبُرٍ وَأَلْفَيْهَا
 سَيِّدَهَا لَدَا الْبَابِ قَالَتْ مَا جَزَاءُ مَنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوءًا إِلَّا أَنْ يُسَبَّحَ
 أَوْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٥﴾ قَالَ هِيَ رَاوَدَنِي عَنْ نَفْسِي وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِّنْ أَهْلِهَا
 إِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ قُبُلٍ فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٢٦﴾ وَإِنْ كَانَ
 قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ فَكَذَبَتْ وَهُوَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٧﴾ فَلَمَّا رَأَى قَمِيصَهُ
 قُدَّ مِنْ دُبُرٍ قَالَ إِنَّهُ مِنْ كَيْدِكُنَّ إِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظِيمٌ ﴿٢٨﴾ يُوسُفُ أَعْرَضَ
 عَنْ هَذَا وَاسْتَغْفَرَ لِذُنُوبِكُمْ إِنَّكَ كُنْتَ مِنَ الْخَاطِئِينَ ﴿٢٩﴾

"I njih dvoje prema vratima potrčase - a ona razdera straga košulju njegovu - i muža njezina kraj vrata zatekoše. 'Kakvu kaznu zaslužuje onaj koji je htio ženi tvojoj zlo učiniti', reče ona, 'ako ne tamnicu ili kaznu bolnu?'" /25/ "Ona je pokušala mene na grijeh navesti", reče Jusuf. 'Ako je košulja njegova sprijeda razderana, onda ona istinu govori, a on neistinu', primijeti jedan rođak njezin", /26/ "a ako je košulja njegova straga razderana, onda ona laže, a on govori istinu." /27/ "I kad on vidje da je košulja njegova straga razderana, reče: 'To je jedno od vaših lukavstava; vaša lukavstva su, zaista, velika!'" /28/ "Ti, Jusufe, ostavi se toga, a ti traži oprost za grijeh svoj, jer si, zaista, htjela zgriješiti!" /29/

Allah Uzvišeni iznosi kako su oni potrčali prema vratima: Jusuf bježeći, a žena moleći ga da se vrati u kuću i pristigavši ga uhvatila ga za košulju s leđa i razderala je. U tom stanju ugledaše njenog muža na vratima, te ona varkom i obmanom pokuša izmijeniti svoj položaj i, pravdajući se pred mužem, a optužujući Jusufa, povika: **"Kakvu kaznu zaslužuje onaj koji je htio ženi tvojoj zlo učiniti...!?"**, tj. blud i nemoral,

"ako ne tamnicu...", tj. da bude zatvoren, **"ili kaznu bolnu"**, tj. da bude žestoko (fizički) kažnjen. Jusuf, a.s., tada pobjeđuje istinom, odbacujući zamku u koju ga je ona htjela uvaliti, pa iskreno kaže: **"Ona je pokušala mene na grijeh navesti"**, iznoseći kako ga je ona pratila tegleći ga za košulju, dok je nije poderala. **"Ako je košulja njegova sprijeda poderana"**, primijeti jedan rođak njezin, **"ona istinu govori"**, on ju je pokušao zavesti, jer pošto ju je pozvao, ona je odbila, gurnula ga u prsa i poderala mu košulju, pa je istina ono što ona kaže.

"...a ako je košulja njegova straga razderana, onda ona laže a on govori istinu", što se, uistinu, i desilo, pošto je on pokušao pobjeći od nje, ona ga je uhvatila za košulju da ga vrati i pocijepala mu je. Što se tiče čovjeka koji je posvjedočio, oko njega postoji nesuglasje. El-Avfi prenosi od Ibn-Abbasa, koji kaže za ajet: **"...posvjedoči jedan svjedok iz porodice njene"**, da je to bio dječak. Isto se prenosi od Ebu-Hurejrea, Hisala ibn Jusufa, Hasana, Seida ibn Džubejra i Ed-Dahhaka ibn Muzahima, da je to bilo dijete iz te kuće. Prihativši ovo mišljenje, Ibn- Džerir navodi o tome merfu' hadis od Ibn-Abbasa, u kome Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: (613) "Govorile su četiri malodobne osobe", među kojima je spomenuo Jusufovog svjedoka.

"I kad on vidje da je košulja njegova straga razderana...", tj. pošto se njen muž uvjeri u iskrenost Jusufa i u njenu laž u pokušaju da ga potvori, **"To je jedno od vaših ženskih lukavstava, reče on"**, tj. to je kleveta kojom prijate čast ovog mladića.

"...vaša lukavstva su, zaista, velika". Tražeći od Jusufa da sakrije to što se desilo, on kaže: **"Ti, Jusufe, ostavi se toga"**, tj. ne spominji to nikome, **"a ti traži oprost za grijeh svoj"**, tj. za ono što se desilo; što si željela nauditi Jusufu i potvarati ga za ono u čemu je nevin, **"jer si, zaista, htjela zgriješiti."**

* وَقَالَ
 نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ تُرْوَدُ فَتَلْعَقُ نَفْسَهَا عَنْ نَفْسِهِ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا
 إِنَّا لَنَرَاهَا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٣٠﴾ فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ
 وَأَعْتَدَتْ لهنَّ مَتَكًا وَءَاتَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِّنْهُنَّ سِكِّينًا وَقَالَتِ اخْرُجْ
 عَلَيْهِنَّ فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا
 هَذَا بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ ﴿٣١﴾ قَالَتْ فَذَلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنَّنِي
 فِيهِ وَلَقَدْ رُودَتْهُ عَنِ نَفْسِهِ فَأَسْتَصَمَّ وَلَئِن لَّمْ يَفْعَلْ مَاءَ مَرْمَرٍ
 لَّيَسْجَنَ وَلَيْكُونَ مِنَ الصَّغِيرِينَ ﴿٣٢﴾ قَالَ رَبِّ السِّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا
 يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ وَإِلَّا تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُنَّ
 مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٣٣﴾ فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ إِنَّهُ هُوَ
 السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٤﴾

"I žene u gradu počеше govorkati: 'Upravnikova žena navraćala momka svoga na grijeh, u njega se ludo zagledala! Mi mislimo da veoma griješi.'"/30/ "I kad ona ču za ogovaranja njihova, posla po njih, te im pripremi divane, dade svakoj od njih po nož i reče: 'Izadi pred njih!' A kad ga one ugledaše, zadiviše se ljepoti njegovoj i po rukama svojim se porezaše: 'Bože, Bože!', uskliknuše, 'ovo nije čovjek, ovo je melek plemeniti!'/31/ "E to vam je onaj zbog koga ste me korile", reče ona. 'Istina je da sam htjela na grijeh ga navratiti, ali se on odupro. Ako ne učini ono što od njega tražim, bit će sigurno u tamnicu bačen i ponižen.'"/32/ "Gospodaru moj, zavapi on, 'draža mi je tamnica od ovoga na što me one navraćaju! I ako Ti ne odvratiš od mene lukavstva njihova, ja mogu prema njima naklonost osjetiti i lahkomišen postati.'"/33/ "I Gospodar njegov usliša molbu njegovu i spasi ga lukavstva njihova; On, uistinu, sve čuje i zna." /34/

Allah Uzvišeni iznosi kako se slučaj Jusufa i upravnikove žene pronio gradom, pa je svijet o tome počeo pričati. "I žene u gradu počеше govorkati", poput žena dostojanstvenika Egipta, optužujući upravnikovu ženu, govoreći:

"Upravnikova žena navraćala momka svoga na grijeh", tj. pozivala mladića sebi, "i u njega se ludo zaljubila". Riječ znači "ubitačna ljubav".

"Mi mislimo da veoma griješi", tj. u ovom svom postupku.

"I kad ona ču za ogovaranja njihova", tj. kada saznadoše za Jusufovu ljepotu i počеше govorkanja o tome, zamoliše da ga vide, na što ona "posla po njih", tj. pozva ih u goste, "te im

pripremi divane", tj. šiljteta, naslonjače i hranu sa voćem koje se nožem reže. Zato Allah Uzvišeni kaže: "...i dadne svakoj od njih po nož", želeći im napraviti veću spletku nego što su one njoj napravile,

"i reče: 'Izadi pred njih'", i on izade. "A kad ga one ugledaše, zadiviše se ljepoti njegovoj", tj. oduševise se njegovom ljepotom i posjekoše se po rukama dok su voće rezale, misleći da voće režu, a kad to osjetiše, počеше jaukati. Tada upravnikova žena reče: "Vi ste to učinile samo zato što ste ga jednom vidjele..., a kako tek mene boli!?"

"Bože, Bože, uzviknuše, ovo nije čovjek, ovo je melek plemeniti!" A zatim joj rekoše: "Nećemo te više grditi, nakon što smo vidjele..." Jusufu, a.s., dato je pola ljepote, što se temelji na sahih hadisu o Isra'u, gdje se kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., prošao pored Jusufa, a.s., na trećem nebu i rekao: (615) "Njemu je dato pola ukupne ljepote." Hamad ibn Seleme prenosi od Sabita, a ovaj od Enesa, koji kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: (616) "Jusufu i njegovoj majci dato je pola ukupne ljepote." Zato i kažu ove žene: "Bože, Bože!", tj. Sačuvaj bože!

"...ovo nije čovjek, ovo je melek plemeniti!"

"E to vam je onaj zbog kog ste me korile" - reče ona." Govoreći to, izvinjavala im se, jer je on bio dostojan da bude voljen zbog svoje ljepote i potpunosti.

"Istina je da sam ga htjela na grijeh navesti, ali se on odupro", tj. suzdržao se, a ta suzdržanost je, zapravo, ljepota njegove čudi. Tako su se kod Jusufa sastala svojstva tjelesne i moralne potpunosti... Ona mu je, zatim, rekla prijeteći:

"Ako ne učini ono što od njega tražim, bit će sigurno u tamnicu bačen i ponižen." Jusuf, a.s., tada se obraćao Allahu, dž.š., da ga sačuva od zla i ženskih spletki: "Gospodaru moj, povika on, draža mi je tamnica od ovoga na šta me one navraćaju!", tj. od bluda.

"I ako Ti ne odvratiš od mene lukavstva njihova, ja mogu prema njima naklonost osjetiti", tj. ako me prepustiš samom sebi, ja ne mogu sam sebi naštetiti, niti korist pribaviti, osim Tvojom snagom i moći! Ti si Onaj od Koga zaštitu tražim i na Koga se oslanjam! Ne prepuštaj me samom sebi, "da lahkomišen ne postanem". "I Gospodar njegov usliša molbu njegovu", sačuvavši ga i zaštitivši ga, pa se on uzdrža od upravnikove žene i radije izabra zatvor, što je bio vrhunac moralne potpunosti, uprkos bujnosti svoje mladosti i ljepote, i pozivu svoje gospodarice, koja je, također, bila izuzetno lijepa i bogata vladarka, pa se on ustegao, izabravši zatvor, iz straha pred Allahom i s nadom u Njegovu nagradu. Zato u dva sahiha stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s, rekao: (617) "Sedam osoba Allah će staviti u Svoj hlad, kada ne bude drugog hlada osim Njegovog, i to: pravednog imama (vođu),... navodeći ih redom, dok nije spomenuo

čovjeka koga pozove ugledna i lijepa žena, a on kaže: "Bojim se Allaha..."

ثُمَّ بَدَأَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا رَأَوْا الْآيَاتِ لَيْسَ جِنَّةٌ وَهَيَّا
 حِينَ ۞ وَدَخَلَ مَعَهُ السَّبِينُ فَنِيَّانِ قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي أَرَانِي أَعْصِرُ خَمْرًا
 وَقَالَ الْآخَرُ إِنِّي أَرَانِي أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْرًا نَأْكُلُ الطَّيْرَ مِنْهُ نَبِينًا
 بِنَاءُ وَيْلَهُ ۞ إِنَّا نَزَّلْنَاكَ مِنَ الْحُسَيْنِ ۞

"Poslije im na pamet pade, iako su se bili uvjerili da je nedužan, da ga za neko vrijeme bace u tamnicu."/35/ 'S njim su u tamnicu ušla još dva momka. 'Ja sam sanjao da cijedim grozde', reče jedan od njih. 'A ja, opet', reče drugi, 'kako na glavi nosim hljeb koji ptice kljuju. Protumači nam to, jer vidimo da si, zaista, dobar čovjek.' /36/

Allah Uzvišeni iznosi da su ga na neko vrijeme zatvorili, nakon što je utvrđena njegova iskrenost i nevinost. Stavljene su u zatvor, pošto se vijest o tome proširila, obmanjujući svijet, da je on nju pokušao zavesti. Zbog toga je, kad ga je vladar na kraju zatvorske kazne pozvao, odbio izići, dok se ne potvrdi njegova nevinost u onome što je pripisano. Kad je to učinjeno, izašao je svijetla obraza i čiste prošlosti. Što se pak tiče dvojice mladića, koji su zajedno s njim bili u tamnici, jedan od njih bio je kraljev konobar, a drugi kuhar. Oni su Jusufa zavoljeli punim srcem, jer su vidjeli u njemu plemenitost, povjerenje, iskrenost, lijepo ponašanje, odanost ibadetu, dobročinstvo prema zatvorenicima, liječenje bolesnih zatvorenika, zastupanje njihovih prava... Njih dvojica su usnula san - konobar da cijedi vino, pa mu je Jusuf protumačio san da će u zatvoru ostati tri dana, a zatim izaci i opet služiti vladaru vino, a kuhar je u snu vidio kako na glavi drži hljeb, koji kljuju ptice, pa mu je Jusuf protumačio da će biti razapet i da će ptice kljuvati njegovu glavu. Neki komentatori tvrde da im nije precizno objasnio snove, nego ih je namjerno ostavio nejasnima kako ne bi rastužio onoga kome je protumačeno da će biti razapet, o čemu će uskoro biti govora... Ibn-Džerir prenosi od Abdullaha i Mes'uda, koji kaže: "Oni nisu ništa vidjeli u snu, nego su se samo pretvarali da ga ispituju."

"Nijedan obrok hrane neće vam donesen biti, a da vam ja prije ne kažem što ćete dobiti', reče Jusuf. 'To je samo dio onoga čemu me naučio Gospodar moj, ja se klonim vjere naroda koji u Allaha ne vjeruje i koji i onaj svijet ne priznaje', /37/ 'i ispovijedam vjeru predaka svojih, Ibrahima i Ishaka i Jakuba; nama ne priliči da ikoga Allahu smatramo ravnim. To je Allahova milost prema nama i ostalim ljudima, ali većina ljudi nije zahvalna.' /38/

Jusuf, a.s., saopćava im da će im protumačiti što god vide u snu i saopćiti značenje prije nego se to desi.

Zato kaže: **"Nijedan obrok hrane neće vam donesen biti, a da vam prije ne kažem šta ćete dobiti."** Mudžahid kaže: "On govori: **'Nijedan obrok hrane neće vam donesen biti'**, u toku dana, **'a da vam ja prije ne kažem što ćete dobiti.'**" Slično misli i Es-Suddi. Zato on kaže da ga je tome Allah podučio, jer se on klonio onih koji ne vjeruju u Allaha i Sudnji dan, koji ne očekuju nagradu ni kaznu na drugom svijetu.

"...i ispovijedam vjeru predaka svojih, Ibrahima i Ishaka i Jakuba..." On, zatim, kaže: "Ostavio sam put nevjerstva i mnogoboštva i krenuo putem ovih Allahovih poslanika, neka je na sve njih Allahova milost i blagoslov. Ko bude na tom putu Allah će uputiti njegovo srce, podučiti ga onome što nije znao, učiniti ga predvodnikom, koga će drugi slijediti u dobru i učiniti ga pozivačem na Pravi put."

"...nama ne priliči da ikoga Allahu smatramo ravnim. To je Allahova milost prema nama i ostalim ljudima." To je potvrda Allahove jednoće, da nema drugog boga osim Njega i da Mu nema saučesnika. Allahova je milost što nam je to objavio i naredio. Njegova je milost prema ostalom svijetu što nas je učinio pozivačima ljudi na to.

"...ali većina ljudi nije zahvalna", tj. ne shvaća Allahove blagodati slanja ljudima poslanika i njihovog slijeđenja u svemu što im naređuju i zabranjuju.

يَا صِبْيَ السَّبِينِ ءَأَرْبَابٌ مُنْفَرِقُونَ خَيْرٌ
 أَمْ اللَّهُ الْوَحِيدُ الْقَهَّارُ ۞ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءُ
 سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاءُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنْ أَنْتُمْ
 إِلَّا لِلَّهِ أَمْرٌ أَلَّا تُعْبَدُوا إِلَّا آيَاتُهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ
 لَا يَعْلَمُونَ ۞

"O drugovi moji u tamnici, ili su bolji raznorazni bogovi ili Allah, Jedin i Svemoćni?"/39/ "Oni kojima se, mimo Njega, klanjate - samo su imena koja ste im nadjenuli vi i preci vaši - Allah o njima nikakva dokaza nije objavio. Sud pripada jedino Allahu, a On je naredio da se klanjate samo Njemu. To je jedino prava vjera, ali većina ljudi ne zna." /40/

Pošto je Jusuf, a.s., u karakteru dvojice mladića vidio sklonost i želju da prihvate dobro i da ga poslušaju, odlučio ih je pozvati u tevhid - vjeru u Jedinog, Moćnog Allaha, tumačenjem njihovih snova, jer je takvo pokazivanje vjere bilo vrlo značajno, pa je počeo s njima razgovarati:

samo me pošaljite!"/45/ "Jusufe, o prijatelju, protumači nam šta znači: sedam mršavih krava pojede sedam debelih; i sedam klasova zelenih i sedam drugih sasušenih, - pa da se vratim ljudima, da bi oni saznali."/46/ "Sijat ćete sedam godina uzastopno", reče, 'pa ono što požanjete u klasu ostavite, osim ono malo što ćete jesti"', /47/ "Jer će poslije doći sedam teških koje će pojesti ono što ste za njih pripremili, ostat će jedino ono malo što ćete za sjetvu sačuvati."/48/ "Zatim će, poslije toga, doći godina u kojoj će ljudima kiše u obilju biti i u kojoj će cijediti."/49/

Allah Uzvišeni odredio je da vladarevi snovi budu povod Jusufovom, a.s., dostojanstvenom izlasku iz zatvora. Vladara je začudio i zaprepastio ovaj san, pa je sabrao svoje čarobnjake, velikane i zapovjednike i saopćio im san, ali oni nisu znali njegovo tumačenje. Ispričavši mu se, rekoše da su to "zbrkani snovi", tj. pomiješani i nejasni,

"i mi snove ne znamo tumačiti", tj. čak kad bi i bili istiniti, mi ih ne bismo znali protumačiti. Sjetivši se, tada mladić kome je Jusuf, a.s., rekao da ga spomene vladaru, nakon što je bio zaboravio njegov slučaj, reče:

"Ja ću vam protumačiti san, samo me pošaljite!", tj. pošaljite me Jusufu u zatvor. I oni ga poslaše. Kad je došao, reče mu:

"Jusufe, o prijatelju, protumači nam šta znači...", iznijevši vladarev san. Jusuf, a.s., tada protumači san, ne ljuteći se na mladića zbog zaboravljanja njegove poruke, pa reče:

"Sijat ćete sedam godina uzastopno", tj. imat ćete plodnost i kišu sedam godina uzastopno, tumačeći riječ (krave) kao godine, jer one oru zemlju iz koje se koriste plodovi i žitarice, koje označavaju zelene klasove. Zatim ih uputi kako će postupati u tim godinama, pa reče: **"pa ono što požanjete, u klasu ostavite, osim ono što ćete jesti"**. Znači, štedite žetvu u klasu sedam godina, kako bi duže trajala, osim količine koju budete trošili, a koja treba da bude vrlo mala. I ne pretjerujte, kako biste imali u narednih sedam godina, koje će doći poslije sedam plodnih i bogatih godina. To su mršave krave koje će pojesti debele, jer će neplodne godine pojesti ono što su sabrali u plodnim godinama, što predstavlja sedam suhih klasova... Što budete za sjetvu pripremili - to ne trošite. Zato kaže:

"...koje će pojesti ono što ste za njih pripremili, ostat će jedino malo što ste za sjetvu sačuvali". Zatim ih je obradovao da će poslije neplodnih godina doći plodna godina, u kojoj će ljudima obilne kiše padati i zemlja davati rod, pa će ljudi cijediti, ono što su po običaju cijedili - ulje, šećer, a u to ulazi i mlijeko:

"...i u kojoj će cijediti", tj. musti...

وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أُنْصَبُ بِهِ
فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ قَالَ ارْجِعْ إِلَىٰ رَبِّكَ فَبَشِّرْهُ بِمَا بَالَ الْنَّسْوَةَ الَّتِي
قَطَعْنَ أَيْدِيَهُنَّ إِنَّ رَبِّي بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ ﴿٥١﴾ قَالَ مَا خَطْبُكُمْ
إِذْ رَأَوْتُنَّ يُوسُفَ عَنْ نَفْسِهِ قُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ
سُوءٍ قَالَتِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ ابْنُ حَصَّصَ الْحَقُّ أَنَا رَأَوْتُهُ عَنْ
نَفْسِهِ وَإِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٥٢﴾ ذَلِكَ لِيَعْلَمَ أَنِّي لَمْ أَخُنْهُ بِالْغَيْبِ
وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي كَيْدَ الْخَائِبِينَ ﴿٥٣﴾ * وَمَا أُبْرِي نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ
لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَرَحِمَ رَبِّي إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥٤﴾

"I vladar reče: 'Dovedite mi ga!' I kad Jusufu izaslanik dođe, on reče: 'Vrati se gospodaru svome i upitaj ga: 'Šta je s onim ženama koje su svoje ruke porezale - vlasnik moj dobro zna spletke njihove!"/50/ "Šta se to dogodilo kad ste Jusufa na grijeh navraćale?', upita vladar. 'Bože sačuvaj!', rekoše one, 'mi o njemu ništa ružno ne znamo!' 'Sad će istina izaći na vidjelo', reče upravnikova žena, 'ja sam njega na grijeh navraćala, on je istinu rekao.'/51/ 'Isto tako on neka zna da ga ja nisam, dok je bio odsutan, iznevjerila jer Allah ne da da se ostvare lukavstva podmuklih.'/52/ 'Ja ne pravdam sebe, ta duša je sklona zlu, osim one kojoj se Gospodar moj smiluje. Gospodar moj zaista prašta i samilostan je.' /53/

Allah Uzvišeni iznosi kako je vladar, nakon što su mu prenijeli tumačenje njegovog sna, koje ga je zadivilo i uvjerilo, vidjevši Jusufovu dobrotu, znanje i lijep odgoj u odnosu na ostale svoje podanike, rekao: **"Dovedite mi ga."** Kada mu izaslanik dođe s porukom, Jusuf odbi izići iz zatvora, dok vladar i njegovi podanici ne potvrde njegovu nevinost i dostojanstvo, zbog onoga što mu je pripisano od upravnikove žene, te da je zatvor bio nasilje i nepravda prema njemu.

"Vrati se gospodaru svome." U hadisu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., navodi se pohvala Jusufu, a.s., i naglašava njegova dobrota i strpljivost. U dva sahiha i Musnedu navodi se predanje od Ebu-Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: (621) "Mi možemo prije posumnjati nego Ibrahim, pa ipak on kaže:

'Gospodaru moj, pokaži mi kako umrle oživljavaš...'" (2:260) "Neka se Allah smiluje Lutu, koji je tražio jak oslonac. Da sam ostao u zatvoru koliko je ostao Jusuf, odmah bih prihvatio poziv izaslanika." Prenosi Ahmed od Ebu-Hurejrea, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., o ajetu:

"...i upitaj ga: 'Šta je sa onim ženama, koje su svoje ruke porezale - vlasnik moj dobro zna

spletke njihove", rekao: (622) "Da sam ja na njegovom mjestu bio, sigurno bih požurio s odgovorom i ne bih tražio razloga."

"Šta se to dogodilo kad ste Jusufa na grijeh navraćale?" - upita vladar", prenosi Uzvišeni riječi vladara kada je sabrao žene koje su ruke porezale kod upravnikove žene i, obračujući im se svima, iako je mislio na upravnikovu ženu, upita ih šta su sa sobom učinile kad su bile u gostima?

"Bože sačuvaj!", rekoše one, "mi o njemu ništa ružno ne znamo."

Tada **"reče upravnikova žena: 'Sada će istina na vidjelo izaći'"**, tj. jasno se pokazati,

"ja sam njega na grijeh navraćala, on je istinu govorio", tj. kad je rekao: **"Ona je pokušala mene na grijeh navesti."**

"Isto tako on neka zna da ga ja nisam, dok je bio odsutan, iznevjerila." Priznala sam ovaj grijeh, kaže ona, neka suprug moj zna da ga ja nisam, dok je bio odsutan, iznevjerila u tome, niti se desilo ono što treba izbjegavati, nego sam htjela zavesti ovog mladića, ali se on ustegao. Zato sam priznala da zna da grijeh nisam počinila."

"...jer Allah ne da da se ostvare lukavstva podmuklih. Ja ne pravdam sebe." Ja ne pravdam sebe, kaže ona, jer duša govori i želi, zato sam ga pokušala zavesti, **"...ta, duša je sklona zlu, osim one kojoj se Gospodar moj smiluje"**, osim one koju Allah sačuva od grijeha.

"Gospodar moj, zaista, prašta i samilostan je." Ove riječi najbolje odgovaraju kontekstu razgovora. Slično mišljenje iznosi Maverdi u svome Tefsiru, koje podržava i imam Ebu- Abbas ibn Tejmije, o čemu je napisao posebno djelo.

Neki kažu da su to riječi Jusufa, a.s., koji kaže:

"Isto tako on neka zna da ga ja nisam iznevjerio", kod njegove žene, **"U njegovom odsustvu..."** Prvo je mišljenje, međutim, jače i izrazitije, jer se cio kontekst razgovora odnosi na upravnikovu ženu u prisustvu vladara, dok Jusuf, a.s., tada nije bio prisutan, nego ga je vladar poslije doveo.⁴⁰⁴

وَقَالَ

الْمَلِكُ أَنِّي نَزَيْتُ بِهَا فَاسْتَحْضَيْتُهُ لِنَفْسِي فَلَا كَلِمَةَ قَالَ إِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا
مَكِينٌ أَمِينٌ ﴿٥٤﴾ قَالَ أَجْعَلُنِي عَلَىٰ خَزَائِنِ الْأَرْضِ إِنِّي حَفِيظٌ عَلَيْهِنَّ ﴿٥٥﴾
وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ يَتَّبِعُونَ أَهْلَهَا حَيْثُ يَشَاءُ نُصِيبُ
بِرَحْمَتِنَا مَنْ نَشَاءُ وَلَا نُضِيعُ أَجْرَ الْحَسَنِينَ ﴿٥٦﴾ وَلَا أَجْرَ الْآخِرَةِ
خَيْرٌ لِلَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٥٧﴾

"I vladar reče: 'Dovedite mi ga, uzet ću ga u svoju svitu', i pošto porazgovara s njim, reče mu: 'Ti ćeš od danas kod nas uticajan i pouzdan biti.'"/54/ "Postavi me", reče, 'da vodim brigu o stovarištima u zemlji, ja sam zaista čuvaran i znan.'"/55/ "I tako Mi Jusufu dadasmo vlast u zemlji, boravio je ondje gdje je htio; milost svoju Mi dajemo onome kome hoćemo i ne dopuštamo da propadne nagrada onima koji dobra djela čine."/56/ "A nagrada na onom svijetu bolja je za one koji vjeruju i koji se grijeha čuvaju." /57/

Nakon što se potvrdila Jusufova, a.s., nevinost i čistota od onoga što mu je pripisano, Allah Uzvišeni saopćava da je vladar rekao: **"Dovedite mi ga, uzet ću ga u svoju svitu"**, tj. učiniti ga članom svoga vijeća. **"...i pošto porazgovaraše s njim"**, tj. upozna njegovu učenost i sposobnost, te tjelesnu i moralnu potpunost, reče mu: **"Ti ćeš od danas kod nas uticajan i pouzdan biti"**, tj. imat ćeš kod nas ugledno mjesto i povjerenje. Jusuf, a.s., reče mu:

"Postavi me da vodim brigu o skladištima u zemlji, ja sam, zaista, čuvaran i znan..."

Dozvoljeno je, prema tome, ako potreba iziskuje, da čovjek pohvali sam sebe, ako su njegove osobine nepoznate. Zato on pripominje da može biti pouzdan rizničar, koji ima znanja i pronicljivosti za taj posao, s obzirom da ga očekuju godine, o kojima ih je obavijestio, pa da postupa na najbolji i najispravniji način, što je vladar dostojanstveno prihvatio. Zato Allah Uzvišeni kaže: **"I tako Mi Jusufu dadasmo vlast u zemlji"**, tj. Egiptu,

"...boravio je ondje gdje je htio", tj. stanovao je gdje je htio, nakon patnji i zatvora, **"...milost Svoju Mi dajemo onome kome hoćemo i ne dopuštamo da propadne nagrada onima koji dobra djela čine"**, tj. Mi nismo dopustili da propadne Jusufova strpljivost, zbog tegoba koje su mu njegova braća nanijela, niti njegova strpljivost u zatvoru zbog upravnikove žene.⁴⁰⁵ Zato mu je Allah poslije toga dao mir, pomoć i podršku.

"A nagrada na onom svijetu bolja je za one koji vjeruju i koji se grijeha čuvaju." Allah

Uzvišeni kaže da je nagrada koju je pripremio Jusufu, a.s., na budućem svijetu veća i obilnija od vlasti i uticaja koje mu je dao na ovome svijetu, time što je Jusufa, a.s., vladar Egipta, Reijan ibn Velid, postavio za ministra, umjesto dotadašnjeg upravnika Egipta, i pred njim primio islam. Ovo prenosi Mudžahid, a neki tvrde da je Jusuf, a.s., poslije upravnikove smrti vjenčao upravnikovu ženu.

⁴⁰⁴ Iz konteksta ajeta br. 52 i 53 vidi se da on ukazuje da su to riječi vladareve žene, ali to su riječi žene vjernice. Pa, da li je ona bila to?! Ako to ona nije bila, onda je preče da je to govor Jusufa, a.s.

⁴⁰⁵ Njegova strpljivost u iskušenju velikom kojim ga je iskušao Allah, dž.š., ukazuje na čistotu i čednost njegove duše, ustezanje od nemorala koji je od njega tražen i na njegov izlazak iz tih ogromnih iskušenja čistog i neporočnog.

وَجَاءَ إِخْوَةُ يُوسُفَ
فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ وَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ ﴿٥٨﴾ وَلَمَّا جَمَعَهُمْ
بِحَهَّازِهِمْ قَالَ أَلْتُؤْنُونِي بِأَخِيكُمْ مِنْ آبَائِكُمْ أَلا تَتَرَوْنَ أَنِّي أُوْفِي الْكَيْلَ
وَأَنَا خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ ﴿٥٩﴾ فَإِنْ لَمْ تَأْتُونِي بِهِ فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِنْدِي
وَلَا تَقْرُبُونِ ﴿٦٠﴾ قَالُوا سُرُودُ عَنْهُ أَبَاهُ وَإِنَّا لَفَاعِلُونَ ﴿٦١﴾
وَقَالَ لِفِتْيَانِهِ اجْعَلُوا بِضْعَهُمْ فِي رِحَالِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَا
إِذَا انْقَبَضُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٦٢﴾

"I dođoše braća Jusufova i uđoše k njemu, pa ih on poznađe, a oni njega ne poznadoše."/58/ "I kad ih namiri hranom potrebnom, reče: 'Dovedite mi svoga brata koji je ostao s ocem vašim, zar ne vidite da punu mjeru dajem i da goste, ne može biti bolje, primam.'"/59/ "Ako mi ga ne dovedete, nećete više od mene hrane dobiti i ne dolazite mi!"/60/ "Pobrinut ćemo se da ga nekako od oca njegova izmamimo, zaista ćemo tako postupiti", rekoše oni."/61/ "A Jusuf reče momcima svojim: 'Stavite njihove stvari u tovare njihove, oni će ih, kad se vrate svojim, prepoznati i opet će se vratiti.'"/62/

Jusufovo tumačenje sna u potpunosti se obistinilo pa je došlo sedam plodnih godina, a iza njih je slijedilo sedam neplodnih. Za to vrijeme Jusuf, a.s., obavljao je ministarske poslove u Egiptu i bdio nad skladištima žitarica za vrijeme plodnih godina, sabravši ih na najbolji mogući način, čime je osigurao rezervu za sedam gladnih godina. Dolazio je narod Jusufu iz ostalih krajeva da nabavlja hranu, a među njima i njegova braća, po naređenju njihovog oca, pošto je saznao da upravnik Egipta daje svijetu jeftino hranu.

"I dođoše braća Jusufova i uđoše k njemu, pa ih on poznađe, a oni njega ne poznadoše." Jusuf je lijepo izgledao u raskoši vodeće državne funkcije, pa njegovoj braći nije ni na um palo da bi to mogao Jusuf postati, te ga stoga nisu ni mogli poznati. On je njih, međutim, prepoznao i počeo s njima razgovarati, kao da ih ne poznaje: "Šta vas je dovelo u moju zemlju..?" Oni mu odgovoriše da su došli zbog hrane. "Da vi niste kakve uhode?", upita ih Jusuf, a.s. "Bože sačuvaj", rekoše oni. "Odakle ste", upita ih, opet, Jusuf, a.s. "Iz Kenana smo. Otac je vjerovjesnik, Jakub." "Ima li on još djece, osim vas?", upita Jusuf, a.s. "Imao nas je dvanaest, pa je najmlađi otišao i nestao negdje u pustinji, a bio je ocu najdraži od svih. Najmlađeg brata otac je zadržao da mu bude utjeha za razgovor." Potom je Jusuf, a.s., naredio da se njegova braća smjeste i ugoste:

"Kad ih namiri potrebnom hranom", tj. izmjeri im i natovari,

"...reče: 'Dovedite mi svoga brata koji je ostao s ocem vašim!'", tj. onoga što ste ga spomenuli, kako bih znao da istinu govorite.

"Zar ne vidite da punu mjeru dajem i da goste primam da bolje biti ne može", podstičući ih da mu se opet vrate, a onda im, prijeteći, reče:

"Ako mi ga ne dovedete, nećete više hrane od mene dobiti", "i ne dolazite mi!"

"Pobrinut ćemo se da ga nekako od oca njegova izmamimo, zaista ćemo tako postupiti", rekoše oni, tj. nećemo štedjeti truda da ga dovedemo, kako bi se uvjerio da je istina što ti govorimo. **"A Jusuf reče momcima svojim"**, tj. dječacima:

"Stavite njihove stvari", koje su donijeli da im se u zamjenu za njih izmjeri hrana.

"...u tovare njihove", u njihov prtljag; da oni ne znaju; **"i opet će se vratiti"**, s tim. Tj. Jusuf se pobojao da oni ne budu imali kakvu drugu robu s kojom bi došli da im se da hrana.

فَلَمَّا رَجَعُوا إِلَىٰ أَبِيهِمْ
قَالُوا يَا أَبَانَا مُنِعَ مِنَّا الْكَيْلُ فَأَرْسِلْ مَعَنَا آخَانَا نَكْتَلْ وَلِنَأْتَاكَ
مُحْفَظُونَ ﴿٦٣﴾ قَالَ هَلْ آمَنُكُمْ عَلَيْهِ إِلَّا كَمَا آمَنُكُمْ عَلَىٰ أَخِيهِ

مِنْ قَبْلُ قَالَ اللَّهُ خَيْرٌ حِفْظًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّحِيمِينَ ﴿٦٤﴾

"I pošto se vratitše ocu svome, rekoše: 'O oče naš, više nam neće hranu davati. Zato pošalji s nama brata našeg da bismo dobili hranu, a mi ćemo ga, zaista, čuvati.'"/63/ "Zar da vam ga povjerim kao što sam prije povjerio brata njegova?", reče on. 'Ali, Allah je najbolji čuvar i On je najmilostiviji!'" /64/

Allah Uzvišeni iznosi da oni, kada se vratitše ocu, **"rekoše: 'O oče naš, više nam neće hranu davati'"**, tj. sljedeći put, ako s nama ne pošalješ brata Benjamina. Zato ga pošalji s nama, da bismo dobili hranu, a mi ćemo ga čuvati, tj. ponovo ga tebi vratiti, što su mu obećali i za Jusufa. Sjetivši se njihovog obećanja da će mu i Jusufa vratiti, on reče:

"Zar da vam ga povjerim, kao što sam prije povjerio brata njegova?" "Ali Allah je najbolji čuvar i On je najmilostiviji!", tj. On će se smilovati na moju starost, slabost i osjećanje prema mome sinu i molim Allaha da mi ga vrati i da me s njim sastavi. On je najmilostiviji.

وَمَا فَخَرُوا مِنْهُمْ
وَجَدُوا بِضَعْفِهِمْ رَدَّتْ إِلَيْهِمْ قَالُوا يَا بَانَا مَا بَعَى هَذَا بِضَعْفَنَا
رَدَّتْ إِلَيْنَا وَنَمِيرُ أَهْلَنَا وَنَحْفَظُ أَخَانَا وَزَادَ دُكَيْلٌ بَعِيرٌ ذَلِكَ
كَيْلٌ سَيِّرٌ ﴿٦٥﴾ قَالَ لَنْ أُرْسِلَهُ مَعَكُمْ حَتَّى تُؤْتُونِ مَوْثِقًا مِنْ
اللَّهِ لَتَأْتُنِي بِهِ إِلَّا أَنْ يُحَاطَ بِكُمْ فَلَمَّا آتَوْهُ مَوْثِقَهُمْ قَالَ اللَّهُ عَلَى
مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ﴿٦٦﴾

"A kada otvoriše tovare svoje i nađoše da su im vraćene stvari njihove, oni rekoše: 'O oče naš, šta možemo više poželjeti? Evo, vraćene su nam stvari naše, i hranom ćemo čeljad našu namiriti, i brata našeg ćemo čuvati, a i jedan kamilin tovar hrane više dobit ćemo; to je neznatan tovar.' /65/ 'Ja ga s vama neću poslati', reče, 'dok mi se tvrdo Allahom ne zakunete da ćete mi ga doista vratiti, osim ako ne nastradate.' I pošto mu se oni zakleše, on reče: 'Allah je jamac za on što smo utanačili!' /66/

Kad Jusufova braća otvoriše svoje tovare, nađoše svoje stvari vraćene. "...oni rekoše: 'O oče naš, šta možemo više poželjeti?'" tj. šta bismo poželjeli poslije ovoga... "Evo, vraćene su nam stvari naše", a mjera nam nije umanjena, "i hranom ćemo čeljad našu nahraniti". Ako pošalješ našega brata s nama, donijet ćemo hranu čeljadi našoj.

"...i brata našeg ćemo čuvati, a i jedan kamilin tovar hrane više ćemo dobiti", jer je Jusufovom čovjeku davao po jedan kamilin tovar, "...to je neznatan tovar", tj. to je neznatno u poređenju sa uzimanjem njihovog brata, što bi odgovaralo tome.

"Ja ga s vama neću poslati", reče, "dok mi se tvrdo Allahom ne zakunete", tj. ne obavezete se da ćete ispuniti dogovor i obećenje "da ćete mi ga, doista, vratiti, osim ako ne nastradate", tj. ne budete savladani pa ga ne možete spasiti. "I kada mu se zakleše", potvrdi im to i reče: "Allah je jamac za ono što smo utanačili." Ibn-Ishak kaže: "On je to učinio jer je bilo nužno da ih pošalje po hranu, koja im je bila neophodna - pa ih je poslao."

وَقَالَ يَبْنَى لَأَنْدَخُلُوا مِنْ بَابٍ وَحِدٍ وَأَدْخُلُوا
مِنْ أَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ وَمَا أَعْنَى عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَرَادْتُمْ أَنْ
تَلْبَسُوا عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٦٧﴾ وَمَلَأَ دَخْلُوا
مِنْ حَيْثُ أَمَرَهُمْ أَبُوهُمْ مَا كَانَ يُغْنِي عَنْهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا
حَاجَةً فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضَاهَا وَإِنَّهُ لُدُوْعٌ لِمَا عَمِلُوا وَلَئِنْ
كَرَّ النَّاسُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦٨﴾

"O sinovi moji', reče onda, 'ne ulazite na jednu kapiju, već na razne kapije, a ja vas ne mogu spasiti od onoga što vam Allah odredi; moć pripada jedino Njemu, ja se u Njega uzdam, i neka se samo u Njega uzdaju oni koji se uzdaju!'" /67/ "I kad uđoše onako kako im je otac njihov naredio, to im nimalo nije pomoglo da budu pošteđeni onoga što im je Allah bio odredio, jedino se ostvarila želja Jakubova, koju je izvršio, a on je, uistinu, veliki znalac bio, zato što smo ga Mi naučili, ali većina ljudi ne zna." /68/

Allah Uzvišeni iznosi da je Jakub, a.s., naredio sinovima, kada ih je otpremio sa Benjaminom u Egipat, da ne ulaze na jednu kapiju, nego da uđu na više kapija, bojeći se da im ljudski uroci ne naškoda, jer oni, uistinu, postoje i mogu konjanika s konja skinuti. Jer, oni su bili fizički lijepi i elegantni.

"...a ja vas ne mogu spasiti od onoga što vam Allah odredi", tj. ova opreznost neće spriječiti Allahovu volju i odredbu, jer Allah kada nešto hoće, ne može Ga niko spriječiti u tome. "...moć pripada jedino Njemu, ja se u Njega uzdam i neka se samo u Njega uzdaju oni koji se uzdaju."

"I kad uđoše onako kako im je otac njihov naredio, to im nije nimalo pomoglo da budu pošteđeni onoga što im je Allah bio odredio, jedino se ostvarila želja Jakubova, koju je izvršio." Kažu da je to otklanjanje uroka s njih.

"...a on je, uistinu, veliki znalac bio, zato što smo ga Mi naučili." Ibn- Džerir kaže: "Znalac, zato što smo ga Mi podučili",

"ali većina ljudi ne znaju".

وَمَا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ أَوْ إِلَى إِلَيْهِ أَخَاهُ
قَالَ إِنِّي أَنَا أَخُوكَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٦٩﴾ فَلَمَّا جَهَّزَهُمْ
بِحَبَائِزِهِمْ جَعَلَ السِّقَايَةَ فِي رَحْلِ أَخِيهِ ثُمَّ أَذَّنَ مُؤَذِّنٌ أَيَّتُهَا
الْعِيرُ إِنَّكُمْ لَسِرْقُونَ ﴿٧٠﴾ قَالُوا وَأَقْبَلُوا عَلَيْهِمْ مَاذَا تَفْقَدُونَ ﴿٧١﴾
قَالُوا تَفْقَدُ صُوعَ الْمَلِكِ وَلِمَنْ جَاءَ بِهِ حِمْلُ بَعِيرٍ وَأَنَا بِهِ زَعِيمٌ ﴿٧٢﴾

"I kad iziđoše pred Jusufa, on prvi na grudi brata svoga i reče: 'Ja sam, doista, brat tvoj i ne žalosti se zbog onog što su oni uradili.'"

/69/ "I pošto ih namiri potrebnom hranom, stavi jednu čašu u tovar brata svoga, a poslije jedan glasnik stade vikati: 'O karavanu, vi ste, doista, kradljivci!'" /70/ "Oni im pristupiše i upitaše: 'Šta to tražite?'" /71/ "Tražimo vladarevu čašu, odgovoriše. 'Ko je donese, dobit će kamilin tovar hrane. Ja za to jamčim.'" /72/

Kada stigoše Jusufova braća, a s njima i njihov brat Benjamin, Jusuf, a.s., lijepo ih ugosti i ukaza im veliku pažnju i počasti, a onda se odvoji sa svojim bratom (po ocu i majci) Benjaminom, i upozna ga o svom slučaju i saopći mu da je on njegov brat, te da se ne žalosti što su oni njemu napakostili. Reče mu da to ne kazuje braći, a onda se dogovoriše da on nađe načina kako bi ostao kod njega.

Pošto Jusuf, a.s., opremi braću, natovarivši im deve hranom, naredi svojim momcima da stave vladarev pehar u Benjaminov prtljag, da niko ne vidi, a onda telal povika. "O karavanu, vi ste doista kradljivci!" Okupivši se oko telala, zapitaše: "Šta to tražite?" "Tražimo vladarev pehar, rekoše", tj. njegov pehar kojim se mjeri.

"Ko ga donese, dobit će kamilin tovar hrane", što se tiče nagrade, "Ja za to jamčim", što se tiče garancije.

قَالُوا لَآ إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْتُم بِالنَّفْسِ فِي الْأَرْضِ وَمَا كُنَّا سِرْقِينَ ﴿٧٢﴾
قَالُوا فَمَا جَزَاءُؤُهُ وَإِنْ كُنْتُمْ كَذِبِينَ ﴿٧٣﴾ قَالُوا جَزَاءُؤُهُ مَنْ وَجَدَ فِي رَحْلِهِ فَهُوَ جَزَاءُؤُهُ كَذَلِكَ نُبَيِّنُ الظَّالِمِينَ ﴿٧٤﴾ فَبَدَأَ بِأَوْعِيْنِهِمْ قَبْلَ وِعَاءِ أَخِيهِ ثُمَّ اسْتَخْرَ بَيْنَهُمَا مِنْ وِعَاءِ أَخِيهِ كَذَلِكَ كَدَّبَ أَيُّوسُفَ مَا كَانَ لِيَأْخُذَ أَخَاهُ فِي دِينِ الْمَلِكِ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ تَرَفَعَ دَرَجَاتٍ مِّنْ نَّشَأٍ وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ ﴿٧٥﴾

"Allaha nam, rekoše oni, 'vi znate da mi nismo došli da činimo nered na zemlji, i mi nismo kradljivci.'" /73/ "A kakva mu je kazna ako ne govorite istinu?', upitaše." /74/ "Kazna je onome u čijem se tovaru nađe - sam on, odgovoriše. 'Eto tako mi kažnjavamo kradljivce.'" /75/ "I on poče s vrećama njihovim, prije vreća brata svoga, a onda izvadi čašu iz vreće brata svoga. Mi poučismo Jusufa da tako varku izvede. On po vladarevu zakonu nije mogao uzeti kao roba brata svoga, ali je mogao s Allahovim dopuštenjem. Mi uzvisujemo onoga koga mi hoćemo, a nad svakim znalцем ima još znaniji." /76/

Pošto ih ovi momci optužiše za krađu, Jusufova braća rekoše:

"Allaha nam"- rekoše oni - "vi znate da mi nismo došli da činimo nered na zemlji i mi

nismo kradljivci", tj. uvjerali ste se u naše ponašanje otkako ste nas upoznali. Momci im rekoše: "A kakva mu je kazna?", tj. kradljivcu, "ako ne govorite istinu", tj. ako nađemo među vama kradljivca.

"Kazna je onome u čijem se tovaru nađe - sam on - odgovoriše." "Eto tako mi kažnjavamo kradljivce." Takav je bio Ibrahimov, a.s., zakon; da se kradljivac preda onome od koga je ukrao. To je ono što je želio i Jusuf, a.s. Zato poče pretragu prvo njihovog prtljaga, prije prtljaga svoga brata.

"Tako Mi poučismo Jusufa da varku izvede." To je varka koju Allah voli i kojom je zadovoljan, jer sadrži i mudrost i korist.

Allah Uzvišeni, zatim, kaže: "Mi uzvisujemo onoga koga mi hoćemo", što je kao Njegove riječi: "Allah će na visoke stepene uzdignuti one među vama koji vjeruju..." (58:11) "...a nad svakim znalцем ima znaniji". Ibn Abbas kaže: "Ovaj je znaniji od ovoga, a ovaj od ovoga, a Allah je iznad svakog znalca." Katade kaže: "Sve dok se znanje ne spoji sa Allahom - od Njega je počelo, naučnici su ga uzeli i Njemu se vraća."

* قَالُوا إِنْ يَسْرِقْ فَقَدْ سَرَقَ أَخٌ لَّهُ مِنْ قَبْلٍ فَأَسْرَهَا يُوسُفُ فِي نَفْسِهِ وَلَمْ يُبْدِهَا لَهُمْ قَالُوا أَنْتُمْ شَرُّ مِمَّا نَا وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَصِفُونَ ﴿٧٦﴾ قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ إِنَّ لَهُ أَبًا شَيْخًا كَبِيرًا فَخُذْ أَحَدًا مَّا كَانَهُ لَنَا نَتَرَكُ مِنَ الْخُسَيْنِ ﴿٧٧﴾ قَالُوا مَعَاذَ اللَّهِ أَنْ نَأْخُذَ إِلَّا مَنْ وَجَدْنَا مَتَاعًا عِنْدَهُ وَإِنَّا إِذَا أَظْلَمُونَ ﴿٧٨﴾

"Ako je on ukrao, rekoše oni, 'pa i prije je brat njegov krao!' I Jusuf im ne reče ništa. 'Vi ste u gorem položaju', pomisli u sebi, Allah dobro zna kako je bilo to o čemu govorite." /77/ "O upravnice, rekoše oni, 'on ima vrlo stara oca, pa uzmi jednog od nas umjesto njega! Mi vidimo da si dobar čovjek.'" /78/ "Sačuvaj Bože, reče, 'da uzmemo nekog drugog do onoga u koga smo naš predmet našli! Tada bismo zaista bili nepravedni!'" /79/

Pravdajući se, Jusufova braća, pošto su vidjeli da je posuda izvađena iz njegovog prtljaga,

rekoše: "Ako je ukrao, pa i brat njegov je prije krao", misleći na Jusufa, a.s., "I Jusuf to pritaji u duši", tj. riječi koje će doći poslije, a to je:

"Vi ste u gorem položaju", pomisli u sebi, "Allah dobro zna to o čemu govorite", tj. to što spominjete. Ovo je Jusuf, a.s., rekao u sebi, ne izjavljujući pred njima. To je kur'anska metoda skrivanja misli, prije nego što se kaže riječima, što je česta upotreba u Kur'anu, hadisu, jeziku, prozi i poeziji.

Pošto je, na osnovu priznanja njegove braće, utvrđeno da je pehar uzeo Benjamin, i odlučeno da on ostane kod Jusufa, njegova braća počеше nježno moliti: **"O upravniče, rekoše oni, "on ima vrlo stara oca", koji ga mnogo voli i razgovara se s njim, umjesto sina koga je izgubio, "pa uzmi jednog od nas umjesto njega!", tj. da umjesto njega bude.**

"Mi vidimo da si dobar čovjek", tj. pravedan i dobročinitelj.

"Sačuvaj Bože" - reče on - "da uzmemo nekoga drugog do onoga u koga smo našu stvar našli", tj. kao što ste rekli i priznali. Jer, ako bismo učinili to što tražite, "tada bismo, zaista, bili nepravedni!", tj. uzeli bismo nevinog umjesto krivca.

فَلَمَّا اسْتَيْسَسُوا مِنْهُ خَلَصُوا نَجِيًّا قَالَ كَبِيرُهُمْ أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ أَبَاكُمْ قَدْ أَخَذَ عَلَيْكُمْ مَوْثِقًا مِنَ اللَّهِ وَمِنْ قَبْلُ مَا قَرَّبْتُمْ فِي يُوسُفَ فَلَنْ أَبْرَحَ الْأَرْضَ حَتَّى يَأْذَنَ لِي أَبِي أَوْ يَحْكُمَ اللَّهُ لِي وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ﴿٨٠﴾ ارْجِعُوا إِلَى آبَائِكُمْ فَقُولُوا يَا أَبَانَا إِنَّ ابْنَكَ سَرَقَ وَمَا شَهِدْنَا إِلَّا بِمَا عَلَّمَنَا وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ حَافِظِينَ ﴿٨١﴾ وَسَلِّ الْقَرْيَةَ الَّتِي كُنَّا فِيهَا وَالْعَيْرَ الَّتِي أَقْبَلْنَا فِيهَا وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٨٢﴾

"I kad izgubiše svaku nadu, odvojše se ustranu da se posavjetuju. 'Zar ne znate', reče najstariji među njima, 'da ste se svom ocu Allahom zakleli, a i prije Jusufa upropastili. Neću napustiti ovu zemlju dok mi to moj otac ne dozvoli ili dok Allah u moju korist ne presudi, a On je Sudija najbolji.'"/80/ "Vratite se svom ocu pa recite: 'O oče naš, sin tvoj je ukrao; mi tvrdimo samo ono što smo vidjeli, a mi se nismo mogli onoga što je bilo suđeno čuvati.'"/81/ "Pitaj grad u kome smo boravili i karavan s kojim smo došli. Mi, zaista, govorimo istinu!"/82/

Pošto Jusufova braća izgubiše nadu da će uvjeriti Jusufa da im vrati brata Benjamina, zbog njihove čvrste obaveze ocu da će ga vratiti, **"izdvojše se ustranu..." "da se posavjetuju", tj. da se dogovore. "Najstariji među njima", koji je svojevremeno savjetovao da Jusuf ne bude ubijen nego da bude bačen u jamu, reče:**

"Zar ne znate da ste se ocu svom Allahom zakleli", da ćete mu ga vratiti; vidjeli ste kako se je teško pravdati za to,

"...a i prije Jusufa upropastili", tj. što ste mu prije Jusufa uništili.

"Neću napustiti ovu zemlju, dok ne bude zadovoljan da mu se vratim", "ili dok Allah u moju korist ne presudi", tj. da mi omogući da uzmem brata,

"a On je Sudija najbolji". Zatim im naredi da izvijeste oca o tome šta se desilo, pa možda i primi njihovo opravdanje.

"...a mi se nismo mogli ovoga što je bilo suđeno sačuvati", tj. mi ne znamo da je Benjamin nešto ukrao, mi smo samo pitali upravnika kakva je kazna za kradljivca, a on je rekao - uzimanje njega samog.

"Pitaj grad u kome smo boravili", tj. Egipat, "i karavan s kojim smo došli", tj. pitaj za našu iskrenost, čuvanje i zaštitu. "Mi, zaista, istinu govorimo!", o tome što ti govorimo, tj. da je on ukrao i da su ga zbog toga uzeli.

قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَعَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَنِي بِهِمْ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٨٣﴾ وَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا أَسْفَىٰ عَلَىٰ يُونُسَ وَأَبْيَضَّتْ عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزْنِ فَهُوَ كَاطِمٌ ﴿٨٤﴾ قَالُوا تَاللَّهِ تَفْتُونَا نَذْكُرُ يُونُسَ حَتَّىٰ تَكُونَ حَرَضًا أَوْ تَكُونَ مِنَ الْهَالِكِينَ ﴿٨٥﴾ قَالَ إِنَّمَا أَشْكُوا بِنُسْبِهِ وَحُزْنِي إِلَى اللَّهِ وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا أَعْلَمُونَ ﴿٨٦﴾

"Nije tako', reče Jakub, 'u dušama vašim ponikla je zla misao, i ja se neću jdati, nadam se da će mi Allah sve vratiti; uistinu. On sve zna i mudar je.'"/83/ "I okrenu se od njih i reče: 'O Jusufe, tugo moja!', a oči su mu pobijeljale od jada, bio je vrlo potišten.'"/84/ "Allaha nam', rekoše oni, 'ti toliko spominješ Jusufa da ćeš teško oboljeti ili umrijeti!"/85/ "Ja tugu svoju i jad svoj pred Allaha iznosim, a od Allaha znam ono što vi ne znate', reče on."/86/

Jakub im reče, kao što im je rekao kad su mu donijeli Jusufovu košulju, lažnom krvlju poprskanu:

"Nije tako', reče Jakub, 'u dušama vašim ponikla je zla misao, i ja se neću jdati", misleći da su učinili isto kao i sa Jusufom, moleći Allaha da mu vrati trojicu sinova: Jusufa, Benjamina i Rubela, najstarijeg sina, koji je ostao u Egiptu, čekajući očevu odluku - ili da se s njegovim dopuštenjem vrati, ili da uspije tajno uzeti brata Benjamina. Zato on kaže:

"...nadam se da će mi ih Allah sve vratiti. On sve zna", o mom stanju, " i mudar je", u Svojoj moći i odredbama. "I okrenu se od njih i reče: 'O Jusufe, tugo moja!'", tj. tuga za dvojicom sinova obnovi mu žalost za Jusufom, "a oči mu pobijelješe od tuge, bio je vrlo potišten", tj. šutio je - nije se na to žalio Allahovim stvorenjima. Tada mu sinovi pokazаше nježnost i sažaljivost, i rekoše: "Allaha nam, ti toliko spominješ Jusufa", tj. neprekidno ga spominješ, "da ćeš teško oboljeti", tj. oslabiti; "ili umrijeti", tj. bojimo se da ćeš nastradati.

"Ja tugu svoju i jad svoj samo pred Allaha iznosim", reče on.

"...i od Allaha znam ono što vi ne znate", tj. ja znam da su Jusufovi snovi istiniti i da ću se ja Njemu pokloniti."

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰتَيْنَاكَ الْوَحْيَ لَا تَخْفَا عَلَيْنَا مَا تَكْتُمُنَا ۗ فَاَنْتَ عَلَيْنَا لَئِيْۤمٌ ﴿٨٧﴾ فَلَمَّا دَخَلُوْا عَلَيْهِ قَالُوْۤا يٰۤاَيُّهَا الْعَزِيْزُ مَسَّنَا وَاهْلُنَا الضَّرُّ وَجِئْنَا بِبِضَاعٍ مُّرْتَبَةٍ فَاَوْفِ لَنَا الْكَيْلَ وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَا ۗ اِنَّ اللّٰهَ يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِيْنَ ﴿٨٨﴾

"O sinovi moji, idite i raspitajte se za Jusufa i brata njegovu, i ne gubite nadu u milost Allahovu."/87/ "I kad oni iziđoše pred Jusufa, rekoše: 'O upravniče, i nas i čeljad našu pritiska je nevolja; donijeli smo malo vrijedne stvari, ali ti nam podaj punu mjeru i udijeli nam milostinju, jer Allah doista nagrađuje one koji milostinju udjeljuju.'"/88/

Allah Uzvišeni iznosi da je Jakub, a.s., poslao sinove da ispituju slučaj Jusufa i Benjamina, zahtijevajući od njih da ne očajavaju, niti da gube nadu u Allaha u svojim namjerama, jer nadu u Njegovu milost gube samo nevjernici. "I kad oni iziđoše pred Jusufa",

"O upravniče, i nas i čeljad našu pritiska je nevolja", tj. neplodna godina i manjak hrane; "...donijeli smo malo vrijedne stvari", tj. donijeli smo protuvrijednost robe za koju želimo da uzmemo, ali je ona mala. U osnovi riječ znači odbijanje nečega zbog njegove slabosti (male vrijednosti).

Govoreći dalje o njima, Allah Uzvišeni prenosi njihove riječi: "...ali ti nama podaj punu mjeru", tj. daj nam za ovu malu vrijednost, kao što si nam davao prije toga, "i udijeli nam milostinju". Ibn-Džerir kaže: "Udijeli nam milostinju, znači: vrati nam brata." Ibn-Džerir prenosi od Mudžahida da je on upitan: "Da li je mekruh - pokuđeno, da čovjek u dovi kaže: "Bože, udijeli Mi milostinju!", pa je odgovorio: "Da, jer milostinja pripada onome ko traži nagradu", "jer Allah doista nagrađuje one koji milostinju udjeljuju."

قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ وَآخِيهِ ۗ اِدْنُكُمْ جَهْلُوْنَ ﴿٨٧﴾ قَالُوْۤا اِنَّكَ لَآتَىٰ يُّوسُفَ قَالَ اَنَا يُوسُفُ وَهٰذَا اَخِيْ ۗ قَدِمْنَا عَلَيْنَا اِنَّهُ مِنۡ بَنِيِّ وَيْصٍ ۗ فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يُضِيْعُ اَعْمَالَ الْحٰسِنِيْنَ ﴿٩٠﴾ قَالُوْۤا تَاللّٰهِ لَقَدْ ءَاثَرَكُ اللّٰهُ عَلَيْنَا وَاِنْ كُنَّا لَخٰطِئِيْنَ ﴿٩١﴾ قَالَ لَآ اَنْزَيْتَ عَلَيْكُمْ الْيَوْمَ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ كَفَرُوْۤا ۗ هُوَ اَرْحَمُ الرَّحِيْمِيْنَ ﴿٩٢﴾

"A znate li", upita on, 'šta ste s Jusufom i bratom njegovim nepromišljeno uradili?"/89/ "A da ti nisi, uistinu, Jusuf?', povikaše oni. 'Da, ja sam Jusuf, a ovo je brat moj, Allah

nam je milost darovao; ko se bude Allaha bojao i ko strpljiv bude bio - pa, Allah, uistinu, neće dopustiti da propadne nagrada onima koji dobra djela čine."/90/ "Allaha nam, rekoše oni, 'Allah te je nad nama uzvisio, mi smo, zaista, zgriješili!"/91/ "Ja vas sada neću koriti", reče, 'Allah će vam oprostiti, od milostivih On je najmilostiviji!"/92/

Allah Uzvišeni iznosi kako su Jusufova braća saopćili Jusufu da ih je pogodila suša i nedostatak hrane, spominjajući oca i njegovu žalost za gubitkom dvojice sinova, uspoređujući to sa njegovom vlašću i moći da pomogne, na što Jusufa, a.s., obuže samilost i sažaljenje prema ocu i braći, a njihov plač ga savlada i on im priznade i reče:

"A znate li šta ste s Jusufom i bratom njegovim nepromišljeno uradili?" Očito je, a Allah najbolje zna, da se Jusuf, a.s., njima predstavio po Allahovoj odredbi, kao što se s Allahovom odredbom, također, prikrilo prva dva puta ranije. Kada je situacija postala mučna i napeta, Allah ga oslobađa tih muka, pa on kaže: "Da li se sjećate" šta ste nepromišljeno učinili sa Jusufom i njegovim bratom, što vas je navelo da učinite grijeh, na što oni rekoše: "A da ti nisi, uistinu, Jusuf?", tj. začuđiše se njegovom prikrivanju od njih tokom dvije godine otkako su kod njega, iako ih je on znao, pa ga upitaše:

"A da li ti nisi, uistinu, Jusuf?", povikaše oni. "Da, ja sam Jusuf, a ovo je brat moj, Allah nam je milost darovao", tj. sastavio nas poslije rastanka dugih godina.

"...ko se bude Allaha bojao i ko strpljiv bude bio - pa, Allah, uistinu, neće dopustiti da propadne nagrada onima koji dobra djela čine. "Allaha nam", rekoše oni, "Allah te je nad nama uzvisio". Govoreći to oni su mu odali priznanje, počast, fizičku, moralnu i vladarsku prednost nad njima i priznali poslanstvo, po mišljenju onih koji njima ne pripisuju poslanstvo, kao i svoj grijeh prema njemu.

"Ja vas sada neću koriti", reče, nego im velikodušno oprost, dodavši uz to dovu za oprost, govoreći: "Allah će vam oprostiti, od milostivih on je najmilostiviji!"

Zatim im reče:

اٰذْهَبُوْا بِقَمِيصِيْ هٰذَا فَالْقُوْهُ عَلٰى وَجْهِ اَبِيْ يٰۤاَتٍ بَصِيْرًا وَّاَتُوْنِيْ بِاَهْلِكُمْ اٰجْمَعِيْنَ ﴿٩٣﴾ وَلَمَّا فَصَلَ الْعِيْرُ قَالُوْۤا هٰؤُلَاءِ اِنۡنِيْ لَآ اَجِدُ رِيْحَ يُوسُفَ اَوْلٰٓءَ اَنْ تُنۡفِثُوْنَ ﴿٩٤﴾ قَالُوْۤا تَاللّٰهِ اِنَّكَ لَفِيْ ضَلٰلِكَ مُتَكَبِّرٍ ﴿٩٥﴾

"Ovu košulju moju odnesite i na lice moga oca je stavite, on će progledati, i svu čeljad svoju mi dovedite!"/93/ "I kad karavana napusti

Misir, otac njihov reče: 'Ja zbilja osjećam miris Jusufov, samo ne recite da sam pomatuhio.' /94/ 'Allaha nam', rekoše oni, 'ti i sada kao i prije griješiš.' /95/

On im tada reče:

"Ovu košulju moju odnesite i na lice moga oca je stavite, on će progledati", a bio je od velikog plača već oslijepio, **"i svu čeljad svoju mi dovedite",** tj. sve potomke Jakubove.

"I kad karavan napusti Misir", tj. izađe iz Egipta, **"otac njihov reče",** tj. Jakub, a.s., ostaloj porodici svojoj:

"Ja zbilja osjećam miris Jusufov, samo ne recite da sam pomahnitao", pa da kažete da sam star i senilan. Tj. pošto je karavan krenuo, puhnuo je vjetar i donio Jakubu, a.s., miris Jusufove košulje sa udaljenosti od osam dana hoda... Smisao gornjeg je: Kad mi ne biste rekli da sam star i senilan i da gluposti govorim, rekao bih vam da osjećam miris Jusufov. Oni mu rekoše: **"Ti si i sada, kao i prije, u zabludi."** Ibn-Abbas kaže: "Ti kao i prije griješiš." To su grube riječi, koje ne bi trebali kazati ocu, niti Allahovom poslaniku, s.a.v.s." Sličnog su mišljenja Es-Suddi i drugi.

فَلَمَّا أَن جَاءَ الْبَشِيرُ الْقَهْ عَلَى وَجْهِهِ فَأَرَادَ بِصَيْلٍ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ
إِنِّي أَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٩٦﴾ قَالُوا يَا أَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا
إِنَّا كُنَّا خَاطِئِينَ ﴿٩٧﴾ قَالَ سَوْفَ اسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ
الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٩٨﴾

"A kad glasonoša radosne vijesti dođe, on stavi košulju na lice njegovo i on progleda. 'Zar vam ne rekoh', reče, 'da ja znam od Allaha ono što vi ne znate.' /96/ 'O oče naš', rekoše oni, 'zamoli da nam se grijesi oprostite, mi smo, zaista, zgriješili.' /97/ 'Zamolit ću Gospodara svoga da vam oprost', odgovori on, 'jer On prašta i On je milostiv.' /98/

Mudžahid i Es-Suddi kažu da je Jehuza, sin Jakubov, donio Jusufovu košulju i stavio je na lice očevo, pa je on progledao. Na što on reče sinovima:

"Zar vam ne rekoh da ja znam od Allaha ono što vi ne znate", tj. znam da će mi ga Allah vratiti i zato vam rekoh: **"Ja, zbilja, osjećam miris Jusufov, samo ne recite da sam pomahnitao."** Tada oni sažaljivo rekoše ocu:

"Oče naš, zamoli da nam se grijesi oprostite, mi smo, zaista, zgriješili." "Zamolit ću Gospodara svoga da vam oprost", odgovori on, 'jer On prašta i On je milostiv', tj. ko Mu se pokaje, On prima njegovo pokajanje. Ibn Mes'ud i jedan broj tabi'ina kažu: da im je Jakub, a.s., odgodio traženje oprosta do sehura - zore. Ibn- Džerir prenosi od Mehariba ibn Desara, koji kaže: "Dolazeći jednom

prilikom u džamiju Omer, r.a., čuo je nekog kako moli: 'Bože moj, zvao si me, pa Ti se odazivam, naredio si mi, pa Ti se pokoravam, a ovo je vrijeme sehura, pa mi oprost.' Čuo je da glas dolazi iz kuće Abdullaha ibn Mes'uda, pa ga je upitao o tome, a on mu je odgovorio: 'Jakub, a.s., odgodio je svojim sinovima do sehura svoje riječi: **'Zamolit ću Gospodara svoga da vam oprost.'"**

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ أَوْلى إِلَيْهِ أَبُويْهِ وَقَالَ
أَدْخُلُوا مِصْرَ إِن شَاءَ اللَّهُ آمِينَ ﴿٩٩﴾ وَرَفَعَ أَبُويْهِ عَلَى الْعَرْشِ
وَخَرُّوا لَهُ سُجَّدًا وَقَالَ يَا أَبْتِ هَذَا تَأْوِيلُ رُؤْيَايَ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَعَلْنَا
رَبِّي حَقًّا وَقَدْ أَحْسَنَ بِي إِذْ أَخْرَجَنِي مِنَ السَّبْحِ وَجَاءَ بِكُمْ مِنَ الْبَدْوِ
مِنْ بَعْدِ أَنْ نَزَغَ الشَّيْطَانُ بَيْنِي وَبَيْنَ إِخْوَتِي إِنَّ رَبِّي لَطِيفٌ لِمَا
يَشَاءُ إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿١٠٠﴾

"I kad iziđoše pred Jusufa, on prvi roditelje svoje na grudi i reče: 'Nastanite se u Misiru, svakog straha, ako Bog da, oslobođeni!'" /99/ "I on roditelje svoje postavi na prijesto i oni mu se svi pokloniše, pa on reče: 'O oče moj, ovo je tumačenje moga sna nekadašnjeg. Gospodar moj ga je ispunio. Allah je bio dobar prema meni kad me je iz tamnice izbavio i vas iz pustinje doveo, nakon što je šejtan između mene i braće moje bio razdor posijao. Gospodar moj je, zaista, milostiv onome kome On hoće, i On, zaista, sve zna i mudar je!'" /100/

Allah Uzvišeni govori o dolasku Jakuba, njegovih sinova i porodice iz Ken'ana Jusufu, a.s., u Egipat. Dočeku su prisustvovali Jusuf, a.s., vladar Egipta, prinčevi i drugi visoki dostojanstvenici. Allah Uzvišeni kaže: **"On prvi roditelje svoje na grudi i reče: 'Nastanite se u Misiru, svakog straha, ako Bog da, oslobođeni.'" Tj. od svake tegobe i sušne godine. Allah je odredio da Jakubov dolazak padne u sedam sušnih godina. Neki kažu, Allah najbolje zna, da je Allah podigao stanovnicima Egipta ostale sušne godine, blagoslovom dolaska Jakuba, a.s.**

Uzvišeni Allah, zatim, kaže: **"I on roditelje svoje postavi na prijesto",** tj. posadi ih na svoj prijesto. **"...i oni mu se pokloniše",** tj. pokloniše mu se roditelji i ostala braća, a bilo je jedanaest muškaraca, **"pa on reče: 'O oče moj, ovo je tumačenje moga sna nekadašnjeg'"**, tj. onoga što ga je prije ispričao svome ocu.

"...sanjao sam jedanaest zvijezda..." Naklon je bio dozvoljen u njihovom vjerozakonu, pa su se oni, prilikom pozdrava starijeg, klanjali. Ovo je bilo dozvoljeno od Adema, do Isaa, a.s., čijim je sljedbenicima zabranjeno, a posvećeno, isključivo, Uzvišenom Gospodaru. U hadisu Allahovog Poslanika,

s.a.v.s., stoji (623) kako je Mu'az išao u Šam, pa je vidio da se tamo klanjaju svojim patrijarsima, pa, kada se vratio, poklonio se i on Allahovom Poslaniku, s.a.v.s. "Šta je to, Mu'aze", upita ga Allahov Poslanik, s.a.v.s., a on odgovori: "Vidio sam ih kako se klanjaju svojim patrijarsima, a ti si dostojniji da ti se klanjamo", na što Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: "Da sam ikom naredio da se klanja, naredio bih ženi da se klanja svome mužu, zbog prava koje on ima prema njoj." Ovdje je namjera da se istakne da je počasnije klanjanje bilo dozvoljeno u njihovim vjerezakonima, zbog čega su se njemu i poklonili. Jusuf, a.s., tada reče:

"O oče moj, ovo je tumačenje moga sna nekadašnjeg", tj. ovo je bio cilj, jer se tumačenje sna poklopilo s onim što se dogodilo. **"Gospodar moj ga je ispunio"**, tj. tačno i istinito...spominjući Allahovu blagodat prema njemu.

"Allah je bio dobar prema meni, kad me je iz tamnice izbavio i vas iz pustinje doveo", gdje su kao beduini i čuvari stoke živjeli, nastanjujući zabriježja Palestine u dolini Šama.

"...nakon što je šejtan između mene i braće moje bio razdor posijao. Gospodar moj je, zaista, milostiv onome kome On hoće", tj. kada hoće da nešto bude, onda mu odredi uzrok i utvrdi njegovo nastajanje: **"I On, zaista, sve zna"**, o stvarima Svojih robova, **"i mudar je"**, u Svojim riječima, djelima i odredbama, u onome što bira i što hoće.

Ebu-Usman El-Hindi, prenoseći od Sulejmana, kaže: "Između Jusufovog sna i njegovog tumačenja prošlo je četrdeset godina...", te da je Jakub ostao sa Jusufom, poslije dolaska u Egipat, sedamnaest godina, a zatim se preselio svome Gospodaru. Ebu-Ishak es-Sebi'i prenosi od Abdullaha ibn Mes'uda, koji kaže: "Kada su došli u Egipat, Jakubovih je potomaka bilo šezdeset i tri, a izašlo ih je (iz Egipta) šeststo sedamdeset hiljada."

رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمَلِكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ
تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنْتَ وَلِيِّ فِي الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحَقْنِي بِالصَّالِحِينَ ﴿١٠١﴾

"Gospodaru moj, Ti si mi dao dio vlasti i naučio me tumačenju nekih snova! O Stvoritelju nebesa i Zemlje, Ti si Zaštitnik moj i na ovom i na onom svijetu; daj da umrem kao musliman i pridruži me onima koji su dobri!" /101/

Ovo je Jusufova dova kojom se obraćao Uzvišenom Gospodaru, pošto ga je obasuo Svojim blagodatima - sastavio ga sa roditeljima i braćom i dao mu poslanstvo i vlast na zemlji - da mu Gospodar Uzvišeni, kao što mu je dao blagodati ovoga svijeta, da i blagodati ahireta; da umre kad mu dođe trenutak

smrti, kao musliman i da ga Allah Uzvišeni pridruži dobrim ljudima - njegovoj braći vjerovjesnicima i poslanicima - neka je na njih Allahova milost i blagoslov! Moguće je i da je ovu dovu Jusuf, a.s., učio i pred svoju smrt, kao što se od Aiše, r.a., prenosi u dva sahiha (624) da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., u trenucima smrti podigao svoj kažiprst i tri puta ponovio: **"Moj Bože, pridruži me Visokom društvu!"** Moguće je da je Jusuf, a.s., molio da umre u islamu i da se pridruži dobrim ljudima, kada mu za to dođe trenutak, a moguće je da je on tražio da se to ispuni, što je po njihovom vjerezakonu bilo dozvoljeno. Ibn-Abbas je rekao: "Nikada nijedan poslanik prije Jusufa, a.s., nije želio smrt." Ovo u našoj vjeri nije dozvoljeno: U dva sahiha navodi se hadis: (625) "Neka niko od vas ne poželi smrt zbog nesreće koja ga pogodi, jer ako bude dobro činio, to će mu se povećati, a ako bude griješio, molit će Allahovu milost. Ali neka kaže: "Bože moj, daj mi da živim dok je život za mene bolji, a usmrti me kad smrt bude za mene bolja od života!"

Imam Ahmed prenosi od Ebu-Umame, koji kaže: (626) "Sjedili smo s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., koji nas je podsjećao na smrt, pa smo se rastužili; Sa'd ibn Vekas ja zaplakao i rekao: "Kamo sreće da sam mrtav!", na što Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: "O Sa'de, ako budeš stvoren za Dženneta, tvoj život neće biti dug, zato gledaj da ti djela budu dobra, jer to ti je bolje!" Ovo je u odnosu na iskušenja pojedinca, a ako je pak smutnja zavlada u vjeri, onda je dozvoljeno tražiti smrt, kao što Uzvišeni kaže, govoreći o čarobnjacima, kada ih je Faraon htio odvratiti od njihove vjere, prijeteci im smrću, a oni rekoše:

"Gospodaru naš, daj nam snage da izdržimo i učini da kao vjernici umremo!" (7:126) U hadisu koji od Mu'aza prenose Ahmed i Et-Tirmizi (627) kaže se: "...Kada budeš htio ljude staviti u iskušenje, uzmi me, onda, Sebi bez iskušenja!" Ibn-Džerir navodi da, iako su Jakubovi sinovi učinili sa Jusufom to što su učinili, njihov je otac ipak za njih tražio oprost, pa je Allah primio njihovo pokajanje i oprostio im grijeh. Es-Suddi navodi da je Jakub, a.s., pošto mu se približila smrt, oporučio Jusufu da ga sahrani kod Ibrahima i Ishaka, a.s. I kada je umro, balzamirao ga je i tijelo poslao u Šam, pa je sahranjen kod ove dvojice poslanika, s.a.v.s.⁴⁰⁶

ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ
نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ أَجْمَعُوا أَمْرَهُمْ وَهُمْ يَمْكُرُونَ ﴿١٠٢﴾
وَمَا أَكْتَرُ النَّاسَ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾ وَمَا تَسْأَلُهُمْ عَلَيْهِ
مِنْ أَجْرٍ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿١٠٤﴾

⁴⁰⁶ Allahov Poslanik, s.a.v.s., međutim, kaže da se Allahovi poslanici sahranjuju tamo gdje su i umrli.

"Eto, to su neke nepoznate vijesti koje Mi tebi objavljujemo, a ti nisi bio s njima kada su se oni odlučili, i kada su onako lukavi bili."/102/ "A većina ljudi, ma koliko ti želio, neće biti vjernici."/103/ "Ti od ovih ne tražiš nagradu za Kur'an, on je samo opomena svim svjetovima."/104/

Allah Uzvišeni obraća se Muhammedu, a.s., pošto mu je saopćio vijesti o Jusufu, a.s., i kako ga je uzdigao nad njima, određivši mu lijep svršetak, pomoć, vlast i mudrost, iako su mu oni željeli zlo i propast. Takve i slične nepoznate prošle vijesti, Muhammede, **"Mi tebi objavljujemo"**, poučavajući tebe time i one koji su tvoji protivnici, **"a ti nisi bio s njima"**, odnosno prisutan kod njih, niti njihov svjedok, **"kada su se oni odlučili"**, tj. da ga bace u jamu, **"i kad su spletke pravili"** Jusufu, a.s., nego smo te o tome Mi obavijestili šaljući ti Objavu, kao što Allah Uzvišeni kaže:

"Ti nisi bio među njima kad su pera svoja od trske pobacali..."(3:44)

Allah Uzvišeni kaže da je on Njegov poslanik i da mu je On saopćio prošle vijesti u kojima je poruka i spas ljudima, za buduću i ovaj svijet. Pa i pored toga većina ljudi ne vjeruje. Zato Uzvišeni kaže:

"A većina ljudi, ma koliko ti želio, neće biti vjernici."

"Ti od ovih ne tražiš nagradu za Kur'an", tj. ti, Muhammede, ne tražiš od njih za savjet, poziv na dobro i pravi put, nikakvu nagradu, nego to činiš samo radi Allaha.

"Kur'an je samo opomena svim svjetovima", tj. da razmišljaju o njemu i da se njegove upute i spasa drže na ovom i na budućem svijetu.

وَكَايْنٍ مِّنْ آيَاتِهِ فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ يَرَوْنَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ ﴿١٥﴾ وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ
بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ ﴿١٦﴾ أَفَأَمِنُوا أَن تَأْتِيَهُمْ غَشِيَةٌ مِّنْ عَذَابِ اللَّهِ
أَوْ تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٧﴾

"A koliko ima znamenja na nebesima i na zemlji pored kojih prolaze, od kojih oni glave okreću!"/105/ "Većina ovih ne vjeruje u Allaha, nego druge Njemu smatra ravnim."/106/ "Zar mogu biti sigurni da ih nevolja, kao Allahova kazna, neće stići ili da ih Čas suđeni neće iznenaditi, a da oni to neće ni primijetiti?"/107/

Allah Uzvišeni iznosi nemarnost većine ljudi da razmišljaju o znakovima i dokazima Njegove Jedinosti u onome što je On stvorio na nebesima i na Zemlji, u tijelima koja putuju, galaksijama i planetama. Koliko na Zemlji ima predjela koji jedni s drugim graniče, i

bašči, i planina, i mora, i neplodnih prostora, koliko živog i mrtvog, životinja i bilja, plodova različitog ukusa, mirisa, boja i osobina... Pa slava neka je Jedinom Stvoritelju, utočištu svega!

Allah Uzvišeni, zatim, kaže:

"Većina ovih ne vjeruje u Allaha, nego druge Njemu smatra ravnim." Ibn-Abbas kaže: "Oni bi, kada im se rekne: 'Ko je stvorio nebesa, Zemlju i planine', odgovorili: 'Allah', ali su Mu pri tome dodavali i druga božanstva." U dva Sahiha stoji: (628) "Mušrici su u svojim obraćanjima govorili: 'Odazivam Ti se, Koji druga nemaš, osim druga koga ti imaš, koji vlasti nema.'" A u Muslimovom Sahihu prenosi se da, kad bi oni rekli: "Odazivam Ti se, Koji druga nemaš, Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao bi: (629) 'Dosta je, ne dodajte više!'" Uzvišeni kaže: **"Mnogoboštvo je, zaista, velika nepravda." (31:13)** Najveće je ono mnogoboštvo gdje se sa Allahom obožava drugi. U Dva sahiha prenosi se od Ibn-Mes'uda da je pitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji je najveći grijeh, (630) na što je on odgovorio: "Da pripišeš Allahu druga, a On te je stvorio."

Hasan el-Basri kaže za ajet:

"Većina ovih ne vjeruje u Allaha, nego druge Njemu smatra ravnim", da se to odnosi na munafika - licemjera, koji radi zato da ga ljudi vide, što je smisao Allahovih riječi:

"...Kad ustaju namaz obaviti, lijeno se dižu, i samo zato da bi se pokazali pred svijetom, a Allaha gotovo da i ne spomenu." (4:142)

Postoji i druga, skrivena vrsta širka, koga onaj koji ga čini i ne zna, kao što prenosi Hamad ibn Seleme od Asima ibn Ebi en-Nedžud, a ovaj od Urve, koji je rekao: "Ušao Huzejfe kod nekog bolesnika i vidio na njegovoj nadlaktici neku traku, pa ju je otkinuo, a onda proučio: **"Većina ovih ne vjeruje u Allaha, nego druge Njemu smatraju ravnim."** U hadisu se, također, kaže: (631) "Ko se zakune nečim, osim Allahom, učinio je širk." Hadis je prenio i dobrim ocijenio Et-Tirmizi. Ahmed prenosi od Ibn-Mes'uda, r.a., koji kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: (632) "Vračanje, zapisi i gatanje jesu širk." Imam Ahmed prenosi od Isaa ibn Abdurrahmana, koji kaže: (633) "Ušao sam kod Abdullaha ibn Ikrieme, koji je bio bolestan, da ga posjetim. Neko mu je rekao: 'Što nisi privezao kakav zapis', a on je odgovorio: 'Zar da privežem, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: 'Ko priveže nešto, biva tome prepušten.'" Ovaj hadis prenosi i En-Nesa'i od Ebu-Hurejrea. U Imam-Ahmed - ovom Musnedu prenosi Ukbe ibn Amr da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: (634) "Ko objesi zapis, Allah mu neće dati da ozdravi, a ko objesi školjku, Allah ga neće sačuvati." Ebu-Sei'id ibn Ebu-Nedale kaže: (635) "Kada Allah skupi sve ljude, od početka do kraja, na Dan u koji nema sumnje, povikat će se: 'Ko je pripisivao Allahu druga, u svom obraćanju Allahu, neka traži nagradu kod toga, osim Allaha, jer je Allah nezavisan od bilo kakvih saučesnika.'" Prenosi ga

Ahmed. A prenosi El-Džahiz, Ebu-Ja'la El-Musili od Ma'kala ibn Jesara, koji kaže: "Osvjedočio sam se od Allahovog Poslanika, s.a.v.s.," ili je rekao: "Pričao mi je Ebu Bekr es-Siddik da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: (636) "Širk - mnogoboštvo među vama je skrivenije od pokreta mrava", pa je dodao: "Hoćeš li da te uputim kako ćeš se osloboditi malog ili velikog širka? Reci: Bože moj, tražim Tvoju zaštitu da svjesno širk ne učinim i tražim Tvoj oprost za ono što sam nesvjesno učinio!"

Allah Uzvišeni, zatim, kaže:

"Zar mogu biti sigurni da ih nevolja kao Allahova kazna neće stići...?", tj. zar su ovi mnogobošci sigurni da im neće doći kazna odakle se nisu ni nadali, kao što Uzvišeni kaže:

"A zar su sigurni oni koji ružne podmuklosti snuju - da ih Allah neće u zemlju utjerati, ili da im neće, odakle ne mogu ni pomisliti, kazna doći." (16:45)

قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي
أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعِيَ وَسُخَّرَ اللَّهُ وَمَا أَنَا مِنَ
الشُّرَكِيِّنَ ﴿١٦٤﴾

"Reci: 'Ovo je put moj, ja pozivam k Allahu, imajući jasne dokaze, ja, i svaki onaj koji me slijedi, i neka je Uzvišen Allah, ja Njemu nikoga ne smatram ravnim.' /108/

Allah Uzvišeni kaže, naređujući Svome Poslaniku, s.a.v.s., da saopći ljudima i džinima, da je ovo Njegov put, pravac i zakon, a to je poziv u vjerovanje da nema drugog boga, osim Jedinog Allaha, Koji nema saučesnika, kojim poziva Allahu, imajući jasne dokaze, uvjerenje i argument, on i svako ko ga bude slijedio, poziva onome čemu je pozivao Allahov Poslanik, s.a.v.s., imajući jasne dokaze, uvjerenje, razumski i vjerski argument. **"...i neka je Uzvišen Allah"**, tj. Allaha smatram Najčistijim, Najuzvišenijim i Najmoćnijim, da bi imao druga ili sličnog Sebi, ili sina ili oca, ili suprugu; pomagača ili savjetnika. On je Uzvišen i čist od svega toga.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُوْحِي إِلَيْهِمْ مِنْ أَهْلِ
الْقَرْيَةِ أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ
مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا أَفَلَا يَعْلَمُونَ ﴿١٠٩﴾

"A Mi smo i prije tebe samo ljude slali, građane kojima smo objave objavljivali. Zar ovi ne putuju po svijetu, pa ne vide kako su skončali oni prije njih, - a ahiret je zaista bolji za one koji se budu Allaha bojali- zar se nećete opametiti!" /109/

Allah Uzvišeni iznosi da je On slao Svoje poslanike između muškaraca, a ne žena, u čemu se slaže većina

učenjaka, na što ukazuje i kontekst ovoga ajeta; da Allah Uzvišeni nije dostavljao ženama, Ademovim potomkinjama, vjersku objavu. Neki tvrde da su Sara, žena Ibrahimova, a.s., Musaova, a.s., majka i Merjema, majka Isaova, a.s., bile Allahovi poslanici. Sve što se, međutim, u Kur'anu govori o objavi njima i razgovoru meleka sa njima, ne treba smatrati da su one time bile Allahovi poslanici. Ako su htjeli reći da je vjerovjesništvo visoka počast, onda nema sumnje da im ta počast pripada, ali to samo po sebi ne zadovoljava kriterij poslanstva. Sljedbenici ehli-sunneta smatraju da među ženama nije bilo vjerovjesnika, ali je bilo iskrenih vjernica, kao što Uzvišeni kaže, govoreći o najčasnijoj među njima, Merjemi, kćeri Imranovoj:

"Mesih, sin Merjemin, samo je poslanik i prije njega su dolazili i odlazili poslanici, a majka njegova uvijek je istinu govorila, i oboje su hranu jeli" (5:75), opisavši je njenim najvećim svojstvom - najiskrenijim vjerovanjem. Da je ona, međutim, bila vjerovjesnik, Allah Uzvišeni bi to spomenuo kao stepen njene počasti i dostojanstva. Ona je, prema tome, po kuranskom slovu "siddika", tj. iskrena vjernica. Ed-Dahhak prenosi Ibn-Abbasovo mišljenje o ajetu: **"A Mi smo i prije tebe samo ljude slali"**, tj. nisu bili duhovna bića, kao što tvrdite, što potvrđuju i Allahove Uzvišene riječi:

"Mi prije tebe nismo poslali nijednog poslanika koji nije jeo i pio i po trgovima hodao" (25:20),

"...građane kojima smo objave dostavljali". Pod pojmom podrazumijeva se grad. Nisu bili beduini, stanovnici pustinje, koji su po prirodi osori i grubi, dok je poznato da su stanovnici gradova blaže naravi i karaktera od beduina. **"Zar ovi ne putuju po svijetu..."**, znači ovi koji tebe u laž nagone, Muhammede,

"pa ne vide kako su skončali oni prije njih", tj. narodi koji su u laž nagonili svoje poslanike, kako ih je Allah uništio, što će se, također, desiti svima nevjernicima, jer kada ovi čuju kako su prošli oni, vidjet će da je Allah uništio nevjernike, a spasio vjernike. Zato Allah Uzvišeni kaže: **"A ahiret je, zaista, bolji za one koji se budu Allaha bojali"**, tj. kao što smo spasili vjernike na ovom svijetu, tako ćemo ih spasiti i na ahiretu, što je za njih mnogo bolje od ovog svijeta. U tom smislu Allah Uzvišeni kaže:

"Mi ćemo, doista, pomoći poslanike Naše i vjernike u životu na ovome svijetu, a na Dan kad se dignu svjedoci, na Dan kad krivcima pravdanja njihova neće od koristi biti: njih će prokletstvo i najgore prebivalište čekati." (40:51)

سَخَىٰ إِذَا
 آتَيْنَا الرُّسُلَ وَظَنُوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِّبُوا جَاءَهُمْ نَصْرٌ نَأْتِيهِ مِنَ نِسَاءِ
 وَلَا يَرُدُّ بِأَسْنَانٍ الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ ﴿١١٠﴾

"I kad bi poslanici gotovo nadu gubili i pomisljali da će ih lašcima proglasiti, pomoć Naša bi im došla: Mi bismo spasili one koje smo Mi htjeli, a kazna Naša ne bi mimoišla narod nevjernički." /110/

Allah Uzvišeni kaže da je Njegova pomoć stizala svim Njegovim poslanicima, kad su se nalazili u najtežim situacijama i kad su očekivali Allahovu pomoć, kao što Uzvišeni kaže:

"toliko su bili uznemiravani da bi i poslanik i oni koji su s njim vjerovali - uzviknuli: 'Kada će već jednom Allahova pomoć!'" (2:214) Za riječi u ajetu: **"...da će ih lašcima proglasiti"**, imaju dva načina učenja (kiraeta) - jedan sa tešdidom, a drugi bez tešdida. O tome, također, postoje dva predanja: od Ibn-Abbasa i Ibn-Mes'uda. Aiša, r.a., osporava one koji smatraju da je riječ bez tešdida, što podržava i Ibn- Džerir. El-Buhari prenosi od Urve ibn Zuhejra, da je Aiša, kada ju je upitao o ajetu:

"...i kad bi poslanici gotovo nadu izgubili...", da li je rekla **"...u laž su ih nagonili"**. Rekao sam: "Oni su bili uvjereni da ih njihov narod smatra lašcima. Da li se to mišljenje može prihvatiti?" "Da, života mi", rekla je, "oni su u to bili uvjereni." Rekao sam joj:

"pomisljali su da će ih lašcima nazvati". Rekla je: **"Sačuvaj Bože"** da su poslanici tako mislili o svome Gospodaru. Rekao sam: "Pa šta onda znači ovaj ajet?" Ona je rekla: "To su sljedbenici Poslanika, koji su vjerovali u Allaha i poslanike, pa su se njihova iskušenja oduljila, a pomoć im zaostala, **'pa bi i poslanici gotovo nadu gubili'** zbog onih iz njihovog naroda koji su ih u laž nagonili, pa su pomislili da ih i njihovi sljedbenici smatraju lašcima. Tada im je stizala Allahova pomoć"... Rekao sam joj, nije li riječ bez tešdida? Ona je odgovorila: **"Bože sačuvaj!"**

Ibn-Džurejdž prenosi od Urve, a on od Aiše, da se ona usprotivila izgovoru ove riječi bez tešdida, govoreći: "Allah nije ništa obećao Muhammedu, s.a.v.s., a da on nije znao da će se to ispuniti prije njegove smrti, ali iskušenja nisu napuštala Allahovog Poslanika, tako da su čak pomislili da su ih (poslanike) i oni koji su bili vjernici s njima počeli smatrati lašcima." Ibn Ebi-Mulejke kaže, prenoseći riječi Urve, da je Aiša učila: **"izgovarajući tešdid na riječi."**⁴⁰⁷

لَقَدْ كَانَ فِي قَصصِهِمْ عِبْرَةً
 لِأُولِي الْأَلْبَابِ مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَىٰ وَلَكِن تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ
 يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١١١﴾

"U kazivanju o njima pouka je za one koji su razumom obdareni. Kur'an nije izmišljena besjeda, on priznaje da su istinite knjige prije njega objavljene, i objašnjava sve, i putokaz je i milost narodu koji vjeruje." /111/

Allah Uzvišeni kaže: U kazivanju poslanika o njihovim narodima; te kako smo spasili vjernike, a uništili nevjernike, **"pouka je za one koji su razumom obdareni"**,

"Kur'an nije izmišljena besjeda", tj. ovom Kur'anu ne priliči da laže i izmišlja. **"On potvrđuje da su istinite knjige prije njega objavljene"**, tj. potvrđuje što je tačno u nebeskim knjigama, a negira ono što je izmišljeno i krivotvoreno, **"...i sve objašnjava"**, naredbe i zabrane, u vjerovanju, bogoslužju, međusobnim odnosima, vijestima o prošlim narodima, uzimanju pouke iz tih događaja, bilo da je riječ o podršci ili neprijateljstvu Allahovim poslanicima i svemu što iz toga proizlazi. Stoga je Kur'an **"...putokaz i milost narodu koji vjeruje"**, koji njihova srca izvodi iz zablude na Pravi put i kojim traže milost Gospodara ljudi na ovom i na budućem svijetu. Pa, molimo Allaha Velikog da nas učini od njih na ovome i na budućem svijetu...!

**Kraj skraćenog komentara
 poglavlja "Jusuf"**

**Allahu pripada zahvala,
 On je Dobročinitelj Svojim
 robovima
 i od Njega je zaštita.**

⁴⁰⁷ Dodao bih: ono što je Aiša rekla najbolje je, najtačnije i najdostojnije mišljenje o vjerovjesnicima i poslanicima, s.a.v.s. A ko želi vidjeti šta kažu drugi, neka se obrati na original Ibn-Kesirovog tefsira. Njeno mišljenje potvrđuje i Ibn-Džerir.

